

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vývoj Finské republiky od jejího vzniku do roku 1931

Jan Kožmín

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Vývoj Finské republiky od jejího vzniku do roku 1931

Jan Kožmín

Vedoucí práce:

PhDr. Jaroslav Valkoun, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Na tomto místě bych chtěl poděkovat PhDr. Jaroslavu Valkounovi, Ph.D.
za cenné rady a velkou trpělivost při vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Obsah

1 Úvod	1
2 Zlom ve finsko-ruských vztazích	5
3 Období mezi Únorovou a Říjnovou revolucí	9
4 Cesta k vyhlášení nezávislosti	12
5 Konflikty předcházející občanské válce	13
6 Občanská válka	15
6.1 První fáze	16
6.2 Druhá fáze	18
6.3 Třetí fáze	20
6.4 Výsledky občanské války	21
7 Monarchie nebo republika?	23
7.1 Republikové zřízení a první volba prezidenta	25
8 Územní spory	28
8.1 Karélie	28
8.2 Ålandské ostrovy	31
9 Dvacátá léta	33
9.1 Domácí a zahraniční politika	33
9.2 Hnutí Lapua	36
10 Carl Gustaf Emil Mannerheim	38
11 Závěr	43
12 Seznam použitých zdrojů	46
13 Resumé	48

1 Úvod

Tato práce si klade za svůj cíl osvětlit nejdůležitější události, které se ve Finsku udály v prvním čtvrtletí 20. století. Především je pak kladen důraz na politickou reprezentaci země, zejména pak na roli sociální demokracie a vliv osobnosti Carla Gustafa Mannerheima na dění v zemi. Právě sociální demokracie, nejstabilnější a nejvlivnější strana v zemi v současnosti a její historie je velice zajímavá, neboť dnešní sociální systém ve Finsku byl zbudován právě díky stabilní voličské základně sociální demokracie. Rozbor voleb a příčin úspěchů a neúspěchů jednotlivých stran by měl rozklíčovat, proč právě sociální demokracie bude prosazovat své programové priority. V neposledním případě je to právě Mannerheim, který je pro Finy v přeneseném slova významu něco jako pro Čechy Masaryk či Havel v novodobých dějinách. A právě důvody, proč tomu tak je, analyzuje částečně i tato práce.

Práce začíná stručným zasvěcením čtenáře do situace, která je ve Finsku již od 19. století. Snaží se nastínit v jakém rozpoložení bylo obyvatelstvo na přelomu století a jak se k vybraným problémům postavila politická reprezentace, jak na straně Finska, tak i na straně Ruska, neboť Finsko bylo součástí imperiální říše a mělo svoji pevně stanovenou autonomní samosprávu a honosilo se titulem Finského velkoknížectví. Důležitým mezníkem v ranných letech nového století je rok 1905 a vyvrcholení napětí mezi carem, finským senátem a prostředníkem mezi vykonavateli moci, gubernátorem, správcem Finska. Vypuknuvší stávka a následné předání části pravomocí Finsku uvolnilo sice napětí, ale rozhodně to nestačilo. Za pozitivum určitě můžeme označit zavedení moderního parlamentu a všeobecného volebního práva, včetně aktivního volebního práva pro ženy, čímž se Finsko stává v Evropě jedním z průkopníků.

Situace se však razantně zhoršuje s nástupem bolševismu v Rusku a rovněž s vývojem světové války, kdy se již projevuje rozštěpenost finského národa a pomalu se země rozděluje na proruské a profinské skupiny, které mají ideologicky jiné smýšlení. Začínají se do popředí dostávat důležité osobnosti, které budou formovat finskou historii a přepisovat dějiny, například P.E. Svinhufvud, K. J. Ståhlberg, O. Tokoi, generál Mannerheim a spousta dalších, kteří jsou v práci níže popsáni, včetně jejich zásadních rozhodnutí a jejich vlivu na další dění ve Finsku.

Nejdůležitější a rovněž největší část práce tvoří vyhlášení Finské nezávislosti a následná občanská válka. Utváření národní jednoty, boj za vlastní svobodu a nezávislost jsou klíčové pro každý suverénní národ a nejinak tomu bylo i ve Finsku, bohužel jak se v práci níže uvádí, v zemi jsou dvě ideologicky rozdělené skupiny. Tzv. Bílí, kteří jsou prozápadně orientovaní a demokraticky smýšlející a Rudí, kteří své vzory a ideály vidí v sousedním Rusku a v myšlenkách Velké říjnové revoluce, bolševismu. Každá z těchto skupin má svůj pohled na budoucnost země a hledání vzájemného průniku v těchto dvou vizích se ukáže jako nemožný úkol. Následující krátká, ale za to velice krvavá a krutá občanská válka bude mít za následek rozdělení všech obyvatel a mnohdy i členů rodin na dva tábory a vytvářet příkopy, které bude velice těžké zaplnit a definitivně se tak povede až téměř po dvaceti letech.

Občanská válka je rozdělena do tří fází, v nichž můžeme sledovat první, obranou fází, utváření jednotek a jejich strategické rozmístování, protože země se rozdělí na severní a jižní část.

Následující druhá fáze je značně ovlivněna vnějšími vlivy, posilování Rudých z Ruska, materiálně i vojensky a na straně druhé brilantní strategické myšlení generála Mannerheima a jeho postup na klíčová města na jihu, především na Tampere a Helsinky. Bílým se dostává pomoci i ze zahraničí, konkrétně z Německa, které vysílá dobře cvičené jednotky na pomoc při obléhání Tampere, kam nestihnou zasáhnout, a tak postupují směrem na Helsinky.

Tím se dostáváme ke třetí konečné fázi. Po pádu Tampere a Helsinek se posledním opevněným městem stává pro Rudé město Vyborg a oblast východní Karélie. Nakonec jsou však Rudí poraženi, ale celá oblast Karélie zůstává velice „horkou půdou“ a jak se v práci dozvídáme v dalších kapitolách, toto území bude předmětem nesváru mezi Ruskem a Finskem až do dvacátých let.

Po konečném vítězství Bílých a potlačení snah o revoluci ve Finsku, je velice důležitým bodem nastávající státní zřízení, jestli se z Finska stane monarchie anebo republika. Tato kapitola je rovněž stěžejním bodem práce, neboť se v zemi opět mísí pro západní liberální myšlenky a konzervativní názory především šlechtických rodů a

politiků. Následkem toho nastávají politické pře v parlamentu a vytváření nových volebních bloků a stran, například Národní koalice a Národní pokrokové strany. Důležitou roli sehrává i sociální demokracie, která jako příslovečný fénix vstane z popela a opět se dostává do popředí, navzdory faktu, že právě sociální demokracie a její radikální křídlo mělo na svědomí eskalaci vztahů mezi Bílými a Rudými a vyvolání občanské války.

Rozhodnutím regenta Mannerheima se stává z Finska republika a ta se musí zapojit do mezinárodního dění a stabilizovat svoji vlastní integritu, čímž se zabývají kapitoly týkající se území Karélie a Ålandských ostrovů, kteréžto problémy byly řešeny i na mezinárodní politické scéně a do jejich řešení zasahovala například i Společnost národů.

V předposlední kapitole se práce zabývá klíčovými událostmi 20. let, ať už na domácí, či mezinárodní scéně a stručně popisuje vybrané problémy, jakými jsou parlamentní či prezidentské volby, a to především ty, v pořadí již třetí, které doprovází skandály a stín pochybností, i v souvislosti se vzrůstajícími komunistickými a antikomunistickými hnutími, které v zemi vznikají a situace mezi nimi je velice vyhrocená. Nejvýznamnější antikomunistické, krajně pravicové hnutí Lapua, kterému se věnuje předposlední podkapitola, je zanalyzována od vzniku až po velké demonstrace a politické nátlaky na aktéry domácí politiky, vrcholící uzákoněním rozpuštění všech komunistických odnoží Finské komunistické strany, která existuje v exilu v Moskvě.

Poslední kapitola se věnuje osobnosti generála Mannerheima, avšak vzhledem k významu tohoto státníka a politika a také k rozsahu a obsahu práce se věnuje pouze části jeho života, která se překrývá s tématem práce, tedy do roku 1931, kdy se Mannerheim opět vrací do aktivního politického života. Důkladněji se zaměřuje na jeho vliv na ostatní politiky, a to nejen domácí, ale i ty zahraniční, kde je Mannerheim velice ceněn za své názory, a především za své působení v občanské válce a vítězství proti Rudým.

Prameny, ze kterých tato práce vychází jsou především cizojazyčné, neboť jen malá část je dostupná v českém jazyce. Mezi nejdůležitější knihy patří *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since* od kolektivu autorů, Osmo

Jussily, Seppo Hentilä a Jukky Nevakivi. Kniha naprosto vyhovuje požadavkům rozboru politických stran a v některých pasážích i rozebírá otázky, které se týkají poválečné době ve Finsku, v ranných 20. letech. Rovněž kniha od Juhani Paasivirty a Petera Herringa *Finland and Europe: the early years of independence 1917-1939* se ukázala jako jedním z nejcennějších pramenů, ze kterého mohl autor čerpat. Jak už název napovídá, kniha rozebírá jednotlivá období, přičemž pro práci je nejdůležitější první část knihy, která končí na přelomu 20. a 30. let. Jedna z česky psaných knih od Karla Richtra *Hranice placená krví: Sovětsko-finské války* velice dopodrobna analyzuje občanskou válku a podává informace i o Mannerheimovi, cituje z jeho paměti a zachycuje jeho osobnost, nejen za občanské války, ale i před a po ní. Ke generálu Mannerheimovi byl velice zajímavý článek od Vojtěcha Scheinosta *Voják a státník Carl Gustaf Mannerheim*, publikovaný v Historickém obzoru. Při analýze politických stran byla rovněž velmi cenná kniha od Jukky Paastely *Finnish communism under Soviet totalitarianism: oppositions within the Finnish Communist Party in Soviet Russia 1918-1935*. Kniha se nevěnovala pouze komunistické straně, ale i volbám napříč historií, a právě většina statistických údajů je čerpána právě z této knihy.

V práci autor využívá komparativní metody postupu, zejména pak při rozcházejících se počtech ve studované literatuře. Dále používá metodu deduktivní a přímou.

2 Zlom ve finsko-ruských vztazích

Pokud chceme zanalyzovat vývoj Finska jako celku, od jeho vymanění se z pod nadvlády Ruska, musíme si nastínit situaci vzniknuvší po rusko-japonské válce. Finské velkovévodství¹ mělo svoji autonomii v rámci Ruského impéria, zasedal Finský sněm, jehož usnesení prezentoval v Petrohradu ministerský státní tajemník. Hlavním představitelem země byl generální gubernátor, osobně odpovědný carovi. Jedním z gubernátorů byl i Nikolaj Ivanovič Bobrikov, jež ve své funkci prosazoval rusifikaci Finska, především v oblasti vojenské, administrativní a ve vzdělávání. Jeho plán velmi silně podporoval car Mikuláš II. Tento pokus zůstal však nenaplněn, jelikož v létě 1904, byl Bobrikov v Helsinkách zabit nacionálním aktivistou Eugenem Schaumanem.

V Rusku vypukla revoluce, vyvolaná nespokojeností lidu s autokracií a neúspěchem války. Ve Finsku se tato situace promítla vyhlášením generální stávky, na přelomu října a listopadu 1905. Stávka, která trvala týden, měla zpočátku nacionální charakter, ale brzy z ní začaly těžit politické strany pro svoji agitaci. Sociální demokracie své požadavky, například všeobecné hlasovací právo a svobodu shromažďování, sepsala ve městě Tampere 1. listopadu, jež je dnes známé jako tzv. *Rudá deklarace*.² Původní nacionální myšlenka stávky a rozrůstající revolucionáři se střetly před obchodním domem v Helsinkách, kde proti sobě stáli na jedné straně studenti a na druhé „rudé gardy“ vedené Johanem Kockem. Ke krveprolití nedošlo jen díky tomu, že Kock rozkázal svým mužům ustoupit. Výsledkem stávky bylo podepsání Říjnového manifestu, jež definitivně anuloval platnost Únorového manifestu a rušil taktéž brannou povinnost do carské armády z roku 1901. Zrušen byl i rovněž tzv. „*diktátorský dekret*“³, který dával pravomoci do rukou generálního gubernátora a tajné policie. Největším úspěchem však bylo zrušení čtyřkomorového sněmu a zavedení jednokomorového parlamentu, do kterého se volilo všeobecným hlasovacím právem, které měly navíc i ženy, a to jak aktivní, tak i pasivní právo volby, vůbec jako první v Evropě.

¹ V některé literatuře, též uváděno jako Finské velkoknížectví.

² JUSSILA, Osmo, HENTILÄ, Seppo a NEVAKIVI, Jukka, *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*, s. 79.

³ Tamtéž, s. 80.

Do voleb šly Starofinové, Mladofinové, Švédská lidová strana, Agrární strany a Sociálnědemokratická strana. Tyto strany se polarizovaly svými postoji ke třem hlavním bodům – jazyku, ruské svrchovanosti a k sociální politice už od roku 1899, kdy byl vydán Únorový manifest, jenž rozdělil politickou scénu na dva tábory – ti, kteří do určité míry obhajují taktickou spolupráci s Ruskem, a naopak tvrdé odpůrce poklonkování a družení. Do prvního tábora se řadili Starofinové, zatímco do druhé skupiny patří Švédská strana, Mladofinové a Sociálně demokratická strana, ačkoliv její předseda Edvard Valpas byl připraven v krajní nouzi „převléct dres“. První demokratické parlamentní volby se uskutečnily v roce 1907, ke kterým přišlo téměř desetkrát víc mužů, než v roce 1904, tehdy volilo 125 000 mužů.⁴ Volby drtivě ovládla s velkým překvapením sociální demokracie. Získala 80 křesel z 200. Pro Mladofiny a Švédskou stranu byl výsledek velkým zklamáním, neboť právě tyto dvě strany dříve dominovaly na politické scéně. Nakonec získali 26 a 24 křesel, Starofinové 59. Parlament byl od roku 1907 několikrát rozpuštěn a volby se konaly v letech 1908, 1909, 1910, 1911, 1913 a 1916.

Problémy nastaly při volbách finských vyslanců do ruské Dumy.⁵ Jejich volba nebyla legislativně v pořádku, což řešila nová vyhláška z roku 1910, kdy finský parlament volil dva zástupce do Státní rady a čtyři zástupce do Dumy.⁶ Tento návrh ministerského předsedy Stolypina, měl zajistit ve Finsku adaptaci stejného volebního systému jako v jakémkoli jiném samosprávném celku v Rusku. Tento návrh nebyl finským parlamentem akceptován a místa finských zástupců zůstala neobsazená. K eskalaci tohoto problému docházelo již v předvečer první světové války, kdy Finové nedostatečně odhadly ruské ambice ve velkovévodství, na které byl vyvíjen nátlak k přijetí legislativy z roku 1910.

Ruské reformy v letech 1905-1906 způsobily, že veškeré návrhy z ministerstev, či jednotlivých gubernií a samosprávních celků, byly předkládány ke schválení ministerskému předsedovi, který mohl o těchto návrzích v obecné rovině rozhodovat, zdali jsou či nejsou vhodné k projednání. Do roku 1905 se mohli ministři sami mohli vměšovat do vnitřních záležitostí ve Finsku, avšak i to činili pouze na žádost

⁴ PESONEN, Pertti a RIIHINEN, Olavi, *Dynamic Finland: the political system and the welfare state*, s. 23.

⁵ Dolní komora parlamentu, vzniknuvší za vlády Mikuláše II.

⁶ JUSSILA, s. 85.

ministerského státního tajemníka. Avšak revize z roku 1908, fakticky znamenala, že veškeré problémy, které Finsko do té doby předkládalo prostřednictvím ministerského státního tajemníka a generálního gubernátora přímo carovi, musí být monitorovány ruským ministerským předsedou a podle jeho uvážení dále předkládány carovi. Ministerský státní tajemník tak byl marginalizován a veškerou moc a právo předkládat budoucí požadavky ruskému ministerskému předsedovi měl jen a pouze generální gubernátor. Jakékoli minoritní žádosti a problémy, jako například zakládání nemocnic a škol, musely být v souladu s konceptem schváleným Státní radou, a tudíž nemohli být schvalovány jednotlivě, ale celek jednotný pro celé Rusko. Tím skončila v praxi jedna fáze Finské autonomie.

Totální ochromení a definitivní zlom ve finsko-ruských vztazích nastává po roce 1908. Generálním gubernátorem se stává bývalý Bobrikův náměstek – F.A. Seyn. Novým ruským ministerským předsedou Sergej Witte, který se začíná zabývat tzv. „Finskou otázkou“, jež začíná být centrem debaty i v Dumě. Primární cíl byl vytvořit nový legislativní systém, který by bral v potaz jak rozhodnutí Dumy, tak i jednokomorového finského parlament a zajistit právní úpravu v postaveních mezi ruskou vládou, ministerskou radou a dohledem ruského ministerského předsedy. Výše popsaný problém delegování finských zástupců do státní rady a do Dumy vyhloubil propastný příkop mezi finskou a ruskou politickou scénou. Narůstaly i vojenské nepokoje, postavení finských pluků v carské armádě, práva Rusů na území velkovévodství a statut ruštiny. Ke zpracování legislativní úpravy byla vytvořena speciální komise, která měla za úkol rozlišit carské zákony a zákony, s lokální působností. Výsledky, které komise předložila v roce 1914, jsou známé jako *Velký rusifikační program*.⁷ Ten však nebyl v praxi realizován, neboť jej překazila světová válka.

V roce 1908 byla vydána vyhláška, která upravovala podmínky předkládání úprav a návrhů. Ta mimo jiné stanovovala, že se před předložením carovi, budou projednávat nejen zákony, ale rovněž *administrativní záležitosti obecného významu*⁸ a ty budou předkládány vládě k projednání. To znamenalo definitivní konec úřadu ministerského státního tajemníka, jelikož to byl právě on, kdo tyto věci předkládal

⁷ Tamtéž, s. 88.

⁸ Tamtéž, s. 89.

carovi. Jeho role však již od této chvíle byla pouze formální záležitostí a faktickou moc už neměl. V praxi ruská vláda všechny záležitosti vždy smetla ze stolu, i když například jednotliví ministři s některým návrhem souhlasili, jako celek byl tento návrh vždy zamítnut. Dalším konfliktem byl požadavek Ruska na proplacení náhrady za zrušenou finskou armádu, z roku 1901. Plán na zrušení senátu a převzetí jeho pravomocí generálním gubernátorem přes tvrdý odpor nakonec neprošel. Členy senátu byli z velké části bývalí důstojníci, sloužící v carské armádě.⁹

Pro dějiny Finska je charakteristické, že politicky hybnou silou jsou zde studenti. Takovou hybnou silou bylo i například hnutí „myslivců“, které ve studentských kruzích rezonovalo. Můžeme jmenovat jednoho z později známých státníků, Mladofina Ståhlberga, který byl aktivistou, avšak opatrným, jelikož si uvědomoval možné právní důsledky svého jednání. Opakem byl Starofin Paasikivi, který se nebál otevřeně požádat Německo o pomoc. I budoucí předseda vlády, sociální demokrat Oskari Tokoi byl nakloněn plánu ozbrojenému převratu proti Rusku, avšak varoval, aby se válka za nezávislost nezměnila ve válku občanskou, jak se později stane.¹⁰ Tato frakce dokonce usilovala o odtržení se od Ruska a zvolením německého císaře finským králem. V opozici se nám zde poprvé objevuje Carl Gustaf Emil Mannerheim, jež měl vizi v připojení Finska ke Švédsku, které bylo neutrální a k němuž Finsko už od roku 1809 mělo své historické vazby.

Nová vlna separatismu, kterou začínají především krajně pravicoví politici využívat pro svoji politickou propagaci, se neobejde bez mezinárodní pozornosti. Například Německo tuto vlnu separatismu ve Finsku velmi silně podporuje, a dokonce v době před i během světové války, odchází stále více a více dobrovolníků do Německa, kde získávají vojenský výcvik a vytvářejí oddíly horských myslivců. Batalion, čítající 1897 mužů je pak během let 1915-1916 nasazen na východní frontě, mnozí z nich byli členy sociálně demokratické strany.¹¹ Zprávy o odporu se donesly i ke generálnímu gubernátorovi Seynovi, který reagoval odmítnutím požadavků své vlasti na zavedení odvodů ve Finsku, z možných obav hromadné dezerce. Během války se začaly prohlubovat rozdíly mezi „buržoazií“ a „proletariátem“, které byly umocňovány

⁹ Proto například přízviska Šavlový senát, či Senát admirálů.

¹⁰ JUTIKKALA, Eino, PIRINEN, Kauko, *Dějiny Finska*, s. 222.

¹¹ PAASTELA, Jukka, *Finnish Communism under Soviet Totalitarianism*, s. 53.

nedostatkem potravin, nezaměstnaností a všeobecným hospodářským úpadkem, způsobeným právě válkou.

3 Období mezi Únorovou a Říjnovou revolucí

Únorová revoluce v Rusku způsobila otřes i ve Finsku. Generální gubernátor Seyn byl 15. března 1917 zatčen a převezen do Petrohradu, kde o rok později zemřel. Jeho prozatímním nástupcem byl Adam Lipski, který nechal přejmenovat starý senát na Finský senát a začal propouštět politické vězně.¹² Téhož dne abdikoval car Mikuláš II. a místo něj byla moc převedena do rukou tzv. prozatímní vlády. Ta potvrdila Finskému velkovévodství ústavní práva, která měla doposud, a navíc souhlasí s právním postavením země v rámci impéria. Dochází tak ke zrušení Poštovního manifestu z roku 1890, který sjednocoval finské a ruské poštovní služby, zahrnující regulace spojené s Únorovým manifestem z roku 1899. Revizi z roku 1908, jež stanovovala předkládání finských záležitostí ruské Dumě a podepsaný a vydaný formou zákona roku 1910.

V parlamentu docházelo k patové situaci, neboť po volbách v roce 1916, kdy získala sociální demokracie mírnou většinu 103 mandátů, se nedokázali dohodnout na podobě nového Senátu. Nakonec se ho podařilo sestavit, a to především díky mistrně zvládnutému diplomatickému jednání J. K. Paasikiviho, který dokázal dojednat zavedení ustanovení schopného kabinetu, ve kterém zasedlo šest sociálních a šest nesociálních ministrů. V čele stanul sociální demokrat Oskari Tokoi. Následovala dlouhá diskuse s prozatímní vládou o rozdělení pravomocí. Na vzniknuvší situaci byli tři názory, jeden ruský a dva finské. Ruský názor byl prezentován právnickým výborem v čele s profesorem Kokoskhinem. Pravomoci cara měly hromadně přejít do rukou prozatímní vlády. Nejvyšší výkonná moc v Rusku byla zároveň nejvyšší výkonnou mocí ve Finsku a pouze budoucí ústavodárné shromáždění by to mohlo změnit. Vyhraněný finský názor měl za to, že Finsko už dost trpělo represáliemi carského režimu a výsledkem jednání by měla být záruka vyhlášení úplné finské nezávislosti. Umírněným názorem, jež zastávala skupina pod vedením profesora Rafaela Ericha, měla za to, že Rusko se přetransformává z monarchistického na republikánské uspořádání, a tudíž stávající duální statut mezi velkovévodstvím a Ruskem už není

¹² JUSILLA, s. 92.

možný. Veškerá legislativní moc prozatímní vlády tedy měla zůstat pouze a jen v Rusku. Právo na domácí jurisdikci měly nyní zastávat finské zákonodárné orgány, s výjimkou zahraniční a vojenské otázky, tu měla i nadále spravovat prozatímní vláda v Petrohradu.¹³ Výsledkem tohoto jednání bylo předložení návrhu ve finském parlamentu o změnu v ústavních zákonech, potvrzující autonomii Finska. 17. července 1917 byl tento návrh odsouhlasen a přijat jako zákon o nejvyšší moci, kterou vykonával finský parlament.

V červenci socialisté v čele s Tokoielem přijíždějí na kongres sovětů, kde se ideologicky výrazně sbližují a předkládají požadavky na finskou svobodu a samostatnost, kterou jim bolševici slibují. Opojení přesvědčení, že bolševická revoluce vypukne, neodeslal finský parlament uzákonění nejvyšší moci prozatímní vládě do Petrohradu. Tím překročil své pravomoci a byl rozpuštěn, na což měla prozatímní vláda právo a nesocialistické strany dokonce hlasovaly pro rozpuštění. Sociální demokraté získali na svoji stranu většinu finské populace, neboť poukazovaly na neustálé vměšování se Ruska do finských záležitostí a neodkladnou potřebu vyhlásit nezávislost Finska. Spolupráce nesocialistických stran s Ruskem, které se snažilo utiskovat sociální demokraty a probíhající tzv. osmihodinová kampaň vedla k permanentním stávkám, demonstracím, narušováním veřejného pořádku a volby se tak nekonaly v otázce vyhlášení samostatnosti, ale o udržení pořádku v zemi a zabránění vypuknutí občanské války. K volbám dorazilo 69,2 % oprávněných voličů a sociální demokraté ztratili svoji většinu, získali pouze 92 křesel. Posílily nesocialistické strany, jelikož Mladofinové a Starofinové se spojily v jeden volební blok, získali 61 křesel. Agrární strana výrazně posílila a zařadila se mezi vlivné nesocialistické strany.

Právě nesocialistické strany nyní měly většinu v parlamentu a začínají nahlas vyslovovat myšlenku odtržení se od Ruska a vybudování nezávislého Finska, jehož zahraniční politika měla směřovat hlavně k Německu a zbytku skandinávského poloostrova.¹⁴ Opačným názorem socialistických stran, především ultra levicové křídlo sociální demokracie, bylo vytvoření komunistické strany Finska, k němuž dochází 29. srpna 1918¹⁵, a spolupráci s bolševiky v Rusku. Radikalisté obou těchto zneprátelených

¹³ Tamtéž, s. 95-96.

¹⁴ JUSSILA, s. 101.

¹⁵ Strana je až do roku 1944 ve Finsku ilegální.

stran se začínají ozbrojovat, a jelikož po únorové revoluci se ruské četnictvo stalo neefektivním a prakticky neexistujícím bezpečnostním sborem, dochází k prvním lokálním konfliktům. Jednotky se začínají formovat do gard podle politického rozdělení – bílá, nesocialistická, garda a garda socialistická, rudá.

V říjnu finské dělnické odbory vydaly prohlášení, vyzývající dělníky, aby zřizovaly v místech svého pracoviště tzv. „pořádkové gardy“, známé právě jako Rudé gardy, k sebeobraně a v případě nutnosti, připravené zakročit. Posléze je v parlamentu prosazeno vytvoření tzv. Ústřední rady dělníků, která tvoří vrcholný revoluční výkonný orgán.¹⁶

7. listopadu ve 21:45 se rozezní nad Petrohradem výstřel z křižníku Aurora, jež tak dává znamení připraveným rudým gardám k útoku na Zimní palác. Začíná Velká říjnová revoluce. Její ozvěny se do Finska dostávají jen pomalu, nejdříve není jisté, jestli jde skutečně o fakt, neboť nesocialistické strany mají zato, že červencové potlačení bolševické revoluce ukázalo vnitřní stabilitu prozatímní vlády. Nakonec toto téma rezonuje i v parlamentu, kde řada nesociálních politiků navrhne zavedení dočasného trojčlenného regentství, a převedení výkonu nejvyšší moci na domácí půdu, aby se již zamezilo neustálému přesouvání kompetencí mezi jednotlivými úřady, jež trápí Finsko celou dobu od úpadku autokracie.¹⁷ Proti tomuto návrhu vystoupila jak Agrární unie, tak i sociální demokracie, která předložila svůj vlastní návrh nazvaný *Me vaadimme*¹⁸ („Požadujeme“). Jeho obsahem byly požadavky na širokou sociální reformu, zavedení osmihodinové pracovní doby¹⁹ a především zrychlené znovu projednání zákona o přijetí nejvyšší moci finským parlamentem. Tento návrh však kvůli legislativní chybě nebyl přijat, neboť zcela opomíjel zahraničně-politické a vojenské záležitosti, které upravoval výše zmíněný zákon z července 1917. Pro onen návrh o dočasné správě země bylo 127 poslanců, proti 69. Návrh však nebyl realizován díky obstrukcím Agrární unie a sociální demokracie. Finská centrální obchodní unie vyhlásila na nátlak Ústřední rady dělníků generální stávku, trvající jeden týden, která začala v průběhu noci 14. listopadu.²⁰ 15. listopadu parlament pohodlnou většinou 127 hlasů proti 68, prohlasoval zákon o dočasném převzetí nejvyšší moci v zemi. Stalo se

¹⁶ RICHTER, Karel, *Hranice placená krví: Sovětsko-finské války*, s. 83.

¹⁷ PAASIVIRTA, Juhani, *Finland and Europe 1917-1939*, s. 102.

¹⁸ JUSSILA, s. 101.

¹⁹ PAASIVIRTA, s. 103.

²⁰ Datum se v mnou studované literatuře liší, například v PAASIVIRTA, *Finland and Europe 1917-1939* se objevuje datum 18. listopadu, uvedeno tak jest na straně 103.

tak, neboť myšlenka na regentství se stala nerealizovatelnou z důvodu možného zpochybnění regulérnosti volby. Tímto datumem se Finsko de facto stává nezávislým, neboť tím opouští déle než století trvající unii s Ruskem.

4 Cesta k vyhlášení nezávislosti

Druhý den vychází potvrzení přijetí požadovaných zákonů o osmihodinové pracovní době a uvolnění místní státní správy. Stávka po týdnu končí, ale během ní se vyskytovaly lokální brutální útoky na civilní obyvatelstvo především ze strany rudé gardy, například incident, při kterém bylo povraženo 25 nesocialistických osob. Tento incident vyvolal ve společnosti šokovou vlnu napříč doposud konzervativnímu názoru mezi obyvateli a donutil je víceméně se v důsledku tohoto incidentu přiklonit buď k pravicovému nebo naopak k levicovému pohledu na podporu násilí a podněcování násilí ve společnosti. I toto můžeme označit jako další impuls k vytváření jednotek civilní stráže.²¹ Říjnová revoluce a generální stávka ve Finsku podpořilo názor ve společnosti, který můžeme označit za výrazně proněmecký. Zatímco předtím můžeme mluvit o čistě dobrovolnickém hnutí, které s Německem sympatizovalo, nyní se jedná o mnohem širší spektrum obyvatelstva. Na Německo se nyní pohlíželo jako na nejlepšího možného spojence Finska v boji proti ruské hrozbě a vnitřní sociální revoluci. Koncem listopadu sociální demokracie svolává sjezd, na kterém pravicové křídlo utrpí těžkou porážku a strana se tak vydává směrem, které udává levicové křídlo, cestou revoluční.

V parlamentu stojí proti sobě dva myšlenkově rozdělené proudy. Jeden z nich vede Pehr Evind Svinhufvud, zastupující buržoazní strany, protipólem je Oskar Tokoi za socialisty. Přesto je 27. listopadu jmenován nezávislý senát, v jehož čele zasedá Svinhufvud. Stává se tak díky tomu, že v nově zvoleném parlamentu má nyní většinu pravice, 108 mandátů, proti 92 mandátům sociálnědemokratických zástupců.²² Nedůležitějším úkolem senátu je připravit co nejbližší termín oddělení Ruska a Finska. Nejzáhodnějším způsobem se zdá být vydání deklarace nezávislosti, se kterou by se již nemělo otálet. Problém byl s bolševickou vládou v Rusku. Neboť jakákoliv porada s touto vládou by znamenala automatické podřízení se novým vládcům Ruska.²³ 4. prosince 1917 přichází Svinhufvud před parlament a předkládá zde návrh K.J

²¹ PAASIVIRTA, s. 103.

²² RICHTER, s. 83.

²³ JUSSILA, s. 102.

Ståhlberga, který je dnes znám jako Finská deklarace nezávislosti. Jedná se o právní úpravu mezi postavením Finska a Ruska, kde se mimo jiné v poznámce uvádí: „*Finský národ věří, že svobodní ruští občané a jejich rodičí se ústavodárné shromáždění si nepřeje bránit finské touze najít si své místo mezi svobodnými a nezávislými národy.*“²⁴ Zasedání parlamentu 6. prosince je zcela klíčové pro budoucnost finské nezávislosti. Část parlamentu, především nesocialisté, byli pro návrh, v takovém znění, v jakém byl předložen o dva dny dřív. Socialisté naopak chtěli prosadit finsko-ruskou komisi, která by dohlížela na stabilizaci a kulminaci již tak eskalujících vztahů. Svůj návrh prosadila první skupina, a to při hlasování, které dopadlo v poměru 100 ku 88 a Svinhufvudův návrh tak byl prohlášen oficiální deklarací nezávislosti. Po tomto rozhodnutí byl senát schopný převzít věci do vlastních rukou a dosáhnout získání nezávislosti. O dva roky později, 6. prosince 1919 byl poprvé slaven Finský den nezávislosti, stejně tak datумы 4. prosinec nebo 15. listopad jsou uváděny jako ekvivalenty k tomuto svátku.²⁵

Reakce ze zahraničí byly různé. Bylo jasné, že podpora Německa je bezmezná, což se prokázalo i při jednání v Brest-Litovsku, kdy Němci tlačili na Lenina, aby slíbil, že sovětská vláda vyhoví případné finské žádosti o nezávislosti. Německá diplomacie tlačí na Svinhufvuda, aby jel do Petrohradu a nechal si od Lenina posvětit nezávislost. Nejprve se však senát nemůže shodnout koho poslat jako zástupce do Petrohradu, nejprve jsou jmenováni jako vyslanci Carl Enckell a K.G. Idman, ale to socialisté zablokují. Na setkání ve Smolně dojde za účasti K.H. Wiika, Edvarda Gyllinga a Kullerva Manneru, kteří na setkání rady lidových komisařů dostávají potvrzení, že finská nezávislost je jednomyslně podporována.²⁶ Nakonec Svinhufvud odjíždí 31. prosince na Radu lidových komisařů, avšak Lenina nežádá o poskytnutí nezávislosti, ale o její uznání.²⁷ To přichází 4. ledna 1918, kdy sovětská vláda oficiálně uznává Finsko za samostatný stát. V týž den se Finsko dočká uznání od Francie, Švédska, Německa a Rakouska-Uherska. Následují Norsko a Dánsko – 10. ledna – a Švýcarsko – 11. ledna.²⁸ Finský parlament vyhláší neutralitu. Velká Británie a USA se zatím zdržely rozhodnutí.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, s. 103.

²⁶ Tamtéž, s. 104.

²⁷ RICHTER, s. 83.

²⁸ Tamtéž.

5 Konflikty předcházející občanské válce

Již 4. ledna přichází do parlamentu žádost, o přidělení mimořádných pravomocí pro senát v oblasti bezpečnosti, udržení veřejného pořádku a energetické regulace. Nesocialistická většina tyto mimořádné pravomoci schvaluje. Senát se začíná zabývat otázkou odsunu ruských vojsk z teď již nezávislého území Finska. Proti tomu se silně ozývá sociální demokracie, která jednotka ruské armády považuje za záruku stability, neboť sílí občanské, bílé gardy. V polovině ledna 1918 se ve Finsku vyskytuje zhruba poloviční vojenská posádka než na podzim minulého roku, kdy ruská posádka ve Finsku čítala něco kolem 100 000 mužů.²⁹ Jednotlivé údaje vyskytujících se vojáků se liší, některé zdroje uvádějí 40 000³⁰, 42 000³¹ nebo i 76 000³² mužů. Usnesení parlamentu ze dne 12. ledna, opravňuje senát k vytvoření silných policejních oddílů. Za tímto účelem Svinhufvud povolává zpět do vlasti generál-poručíka Carla Gustafa Emila Mannerheima³³, který opustil ruskou armádu po říjnové revoluci.

Finsko se tak ocitá v chaosu a občanská válka je již na spadnutí. Jistě pozoruhodné je porovnání obou osobností – Svinhufvuda a Mannerheima. „*Na jedné straně silný, neotesaný, demokratický Svinhufvud, téměř záměrně nedbalý svého zevnějšku, který však svou věcností, přímostí charakteru a jasností svého úsudku vyčnívá nad své okolí. Kromě toho silně nesnáší Rusy a je pravým Finem. Na straně druhé aristokratický a nesmírně elegantní generál jízdy, velmi uhlazený miláček žen s perfektním vystupováním, který cítí s Rusy i Švédy.*“³⁴

K prvnímu vážnému konfliktu dochází v oblasti Karélie, u pevnosti Vyborg, kde 22. ledna dochází k obsazení pevnosti Bílou gardou, která izoluje Rudou gardou a ruskou posádku, která zůstala. Dochází i k ozbrojenému útoku na zásobovací vlak, který vyslalo Rusko, a který byl plný zbraní, munice a vojenských zásob. Reakcí ruského lidového komisaře pro vojenské záležitosti, byl rozkaz k ruské armádě, rozmístěné ve Finsku, aby odzbrojilo Bílé gardy. Nestává se tak, neboť parlament 25. ledna tyto jednotky prohlašuje za oficiální finskou armádu, její napadení a pokus o odzbrojení by

²⁹ PAASIVIRTA, s. 131.

³⁰ Tamtéž.

³¹ JUSSILLA, s. 106.

³² JUTIKKALA, s. 227.

³³ Osobě C.G.E. Mannerheima bude věnována zvláštní kapitola níže.

³⁴ JUTIKKALLA, s. 228.

tak byl chápán jako *casus belli*. Mannerheim přesunuje svůj štáb do jižní části provincie Pohjanmaa, kde je připraven potlačit případný odpor místní ruské posádky. Sever země kontrolují jednotky Bílé gardy, zatímco Rudí mají pod svojí kontrolou jih země, včetně velkých měst a průmyslových center. Válka mezi Rudými a Bílými je na spadnutí.

6 Občanská válka

Za počátek války můžeme považovat tři, na sobě nezávisle probíhající operace v různých částech země. V provincii Pohjanmaa, jednotky vedené Mannerheimem odzbrojují 28. ledna místní ruskou posádku, čítající kolem 5000 mužů, bez jakéhokoliv odporu. Ve Vyborgu vypuknou boje mezi Bílými a Rudými o den dříve, 27. ledna. Všeobecně se pak za počátek války považuje 27. leden a událost v Helsinkách, kdy se vytváří velitelství Rudých pod velením bývalého poručíka ruské armády Ali Aaltonena a následné odstartování Rudé revoluce, čímž vyvrcholuje dosavadní vnitřní spor v sociální demokracii. Výkonem moci se stanovuje Výbor finského lidu, a druhý den ráno je vyvěšena rudá lampa na vrchol věže „*Workers' Hall*“. Do čela výboru je nominován Kullervo Manner a mezi členy jsou i Otto Ville Kuusinen, Yrjö Sirola a Oskari Tokoi. Přes nepatrný odpor Rudé gardy bez problémů obsazují klíčové úřady v Helsinkách. Členové senátu mají být zatčeni, avšak téměř nikdo není nalezen. Část se schovává ve městě, část prchla do Vaasu k Mannerheimovi, kde formují novou vládu tzv. Bílého Finska. Předseda senátu Svinhufvud, který zůstal v Helsinkách uprchl na palubě ledoborce do Tallinnu a odtud do Berlína.³⁵

Vůdci Rudého Finska se nepovažovali za vůdce proletariátu ve smyslu nastavení diktátorství, ale za parlamentní demokracii, která stojí na principu suverénnosti lidu. Revolucionáři byli sociální demokraté, nikoliv Bolševici. Z toho důvodu, byl předložen návrh výborem finského lidu, ve kterém byly sepsány myšlenky O.V. Kuusineny, jehož vize byla ve švýcarském právním systému, stejně tak jako myšlenky studentského aktivisty K.J. Ståhlberga, které se opírají o ideje Americké deklarace nezávislosti a Francouzské revoluce.³⁶ Tato ideologie je však rozdílně vnímána, Bílí totiž mají za to, že válka je vedena Rudými proto, aby zabránili nezávislosti Finska. Rudí však válku vedou proto, aby zvítězila rudá sociální revoluce.³⁷

³⁵ JUSSILA, s. 109.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ JUTIKKALA, s. 229.

Mnoho zbraní a skladů bylo zabráno Rudou gardou, která svoji pozornost upřela především na udržení železniční trati Vyborg-Petrohrad, jediné přímé železniční spojení s Ruskem. Obě strany konfliktu však trpěly nedostatkem zkušených frontových vojáků. S ustupujícím počtem dobrovolníků, začaly Rudí podnikat nábor i mezi obchodní uní, aby dokázaly nahradit nedostatek sil.³⁸ Bílí z počátku konfliktu měli výhodu, neboť se mohly spolehnout na loajální důstojníky v záloze a další, již vojensky zkušené, armádní dobrovolníky. Tuto skupinu tvořily především dobrovolníci z výše zmíněného oddílu horských myslivců, kterých se ke konci února vrátila do vlasti bojovat zhruba 1 200. Jejich úkolem bylo především vycvičit dobrovolníky a začít s taktikou boje kvality proti kvantitě.³⁹ Přesto však většinu v obou ozbrojených skupinách tvořili dobrovolníci z řad pronájemců půdy, tzv. „pachtýři“. ⁴⁰ Na základě zákona o branné povinnosti z roku 1878, docházelo k odvodům, které ale nepatrná část branců sabotovala tím, že dezertovala a přešla pod správu Rudých.

V Rudém Finsku, kladlo místní obyvatelstvo silný pasivní odboj. Ten byl silně ukotven v přesvědčení prostých obyvatel, neboť od počátku 20. století se Finsko silně vymezovalo proti Rusku a usilovalo o vlastní svrchovanost. Nebylo tudíž zapotřebí ze strany Bílých nějak extra silně využívat propagandy, aby se v jižní části země, jejíž vláda byla podporována z Ruska, stavělo obyvatelstvo na odpor. Většina intelektuálů i ze strany sociální demokracie se držela stranou revoluce, což se nakonec ukázalo být největší slabinou. „*Úředníci přestali chodit do úřadů a učitelé do škol. Zavřeny byly banky a mnoho obchodů, a i továrny by přestaly pracovat nebýt toho, že Výbor finského lidu vyhrožoval znárodněním ...*“⁴¹

6.1 První fáze

Frontová linie se táhla podél jižní části Finska od Botnického zálivu k Ladožskému jezeru, severně od měst Pori, Tampere, Heinola a Vyborg, podél linie mezi Ahlainen, Vilppula, Mäntyharju, Antrea a Rautu. Maximální počet bojeschopných mužů, jímž

³⁸ PAASIVIRTA, s. 139.

³⁹ Tamtéž, s. 140.

⁴⁰ JUTIKKALA, s. 229.

⁴¹ Tamtéž, s. 230.

mohli Rudí disponovat se pohybuje kolem 100 000, reálně však do bojů zasáhlo kolem 70 000 mužů, stejně tak jako na straně Bílých.⁴²

Sledující konflikt v jižní části provincie Pohjanmaa, rozšiřuje se svár v širokém úseku na frontě Vaasa-Sejnajoki, s cílem předpřipravit výhodné pozice na rozvinutí armády a poté zahájit frontální útok, jehož cílem mělo být dobytí města Tampere a nakonec Helsinek a ukončit tak povstání. Mezi Bílými se vžije označení „*osvobozenecká válka*“⁴³.

Postup byl zpočátku rychlý, nepřipravené Rudé jednotky byly drtivě poraženy až k prostoru Kaske-Kristinestad-Sejnajoki. Zajatí Rudí byli internováni a někteří i později propuštěni. Avšak část důstojníků, včetně velitele 423. pěšího Lužského pluku bylo popraveno zastřelením. Válka se tedy od samého začátku nesla v duchu nelítostného zacházení s příslušníky opačné frakce.⁴⁴

V souvislosti s páchanými válečnými zločiny se objevuje pojem Rudý a Bílý teror. Jedná se o období, kdy jedna či druhá válečná strana páchala válečně zločiny na místním obyvatelstvu. Celkově tomuto teroru padlo za obětí více než 30 000 civilistů, což mělo za následek rozšiřování strachu a paniky před jednotlivými aktéry konfliktu. Oběťmi byli většinou prostí farmáři, učitelé, církevní hodnostáři a ostatní veřejní činitelé, jejichž vraždy mnohdy byly motivované osobními důvody.⁴⁵ Rudý teror začal na počátku války, kdy bylo zavražděno kolem 1600 civilistů, kteří převážně prchali na sever země. Největším šokem pro Bílé byla poprava sedmnácti zajatých příslušníků Rudé gardy na vlakovém nádraží Suinula, na předměstí Tampere.⁴⁶ Vedení Rudých, v čele s výborem finského lidu vydává 25. února prohlášení, ve kterém odsuzuje tyto zločiny a nabádá k jejich nenásledování. Avšak touha po odplatě ze strany Bílých je velice silná. Největší Bílý teror nastává ke konci války na přelomu dubna a května, kdy se válka již blíží ke konci a vyžádá si na 8 300 obětí.⁴⁷ Odhaduje se, že Bílý teror si vyžádal více než desetinásobek obětí Rudého teroru.⁴⁸

⁴² JUSSILA, s. 109.

⁴³ PAASIVIRTA, s. 141.

⁴⁴ RICHTER, s. 97.

⁴⁵ JUSSILA, s. 111.

⁴⁶ Tamtéž, s. 110.

⁴⁷ Tamtéž, s. 111.

⁴⁸ PAYNE, Stanley G., *Civil war in Europe, 1905-1949*, s. 30-31.

Bojuje se i na východě Finska, především celá oblast Karélie, kde Rudí ztrácí hrozivým tempem své území. Velení Rudých v Helsinkách neprodleně prosilo o posily, které měli dorazit po železnici z Petrohradu. Reálně hrozilo nebezpečí obsazení Vyborgu a odříznutí Rudých směrem na západ. Ve Vyborgu sídlil hlavní štáb revolučního Finska.

6.2 Druhá fáze

Vzhledem k hrozícímu nebezpečí potlačení revoluce, 3. března generální štáb schvaluje plán protiofenzívy plukovníka Svěčnikova. Začíná slovy: „*Všechny Finské jednotky mají rozkaz se v době od 3. do 9. března připravit na ofenzívu, která započne 10. března na všech úsecích fronty a má zasadit rozhodující úder, s cílem obsadit železnici Vaasa-Sortavala, souběžně s tím dosáhnout linie Happamäki-Pieksämäki.*“⁴⁹ Plukovníkovi bylo jasné, že nemůže přesouvat vojsko dle potřeby stovky kilometrů daleko, ale že posádky a Rudé gardy musí bojovat tam, kde se právě nacházejí. V oblasti Vilppuly je připraven zasáhnout do bojů rezervní sbor, který se nachází u Riihimäki a který čítá na 10 000 mužů.⁵⁰ Na severu velel Rudým H. Salmela, který přechází do útoku již 6. března. Jeho hlavním cílem je obsazení Haapamäki, pomocí obchvatných manévřů, na levém křídle měly postupovat jednotky ze Satakunty, přičemž pravé křídlo bude postupovat směrem na Petäjärvi a Jyväskylä⁵¹. Na východě v oblasti Karelské šíje ofenzíva závisela na jednotkách vyslaných z ruské strany, ty však byly nuceny se stáhnout po dobytí Vyborgu posílenými jednotkami Bílých. Výrazným bojem, jenž rozhodl o osudu Karelské fronty byl útok 25. března, kdy Bílé jednotky pronikly hluboko do defenzivy nepřítele a sevřely je v kleštích. Zbytek vojáků, kteří nestihli utéct přes hranici do Ruska, byl rozprášen koncem dubna.⁵²

Po dosažení Mannerheimem stanovené linie a přípravy na útok na Tampere, dochází ve městě k pokusu o odzbrojení, což je však neúspěšné. Zpravodajské služby odhalí přípravy tohoto útoku a včasným varováním velitele sovětské 106. divize

⁴⁹ UPTON, Anthony F., *The Finnish Revolution, 1917-1918*, s. 445. [cit. 28-3-2017].

⁵⁰ Tamtéž, s. 446.

⁵¹ Tamtéž, s. 447.

⁵² PAASIVIRTA, s. 145.

Svěčnikova i místní výbor.⁵³ Zneškodněním diverzní skupiny dochází k odzbrojení a zisku veškeré výzbroje této skupiny, které předává Svěčnikov místním nepočetným Rudým gardám. Obrana se pro Rudé nevyvíjela dobře, mnoho jednotek se vzdalo bez boje nebo zkrátka prchlo, neboť ruská armáda se nechtěla vměšovat do boje mezi Finy, přispělo k tomu jistě Mannerheimovo prohlášení, ve kterém oznamuje záruku nedotknutelnosti každému ruskému vojáku, který se nezapojí do bojů.⁵⁴ Velitel 106. divize plukovník Svěčnikov se však rozhodl následovně: „*Uvážil jsem všechny okolnosti, na jedné straně nezbytnost nedopustit, aby vojska Tamperské posádky potkal osud ostatních posádek v severním Finsku, a na druhé straně nezbytnost společné fronty s finskými dělníky v boji s bělogvardějci, aby nedošlo k podkopání autority ruské armády u finského obyvatelstva, bez váhání jsem samostatně učinil rozhodnutí vystoupit nejenom s vojsky posádky Tampere, ale i celé divize na obranu dělnické třídy Finska.*“⁵⁵ Rozkázal tedy rozmístit svoji divizi podél železnice Tampere-Richimäki, kde se napojovala na důležitý uzel pokračující do Lahti, Vyborgu a Petrohradu. Spolu s jednotkami Rudé gardy rozmístit svoji obranu na předsunuté pozice 25-35 kilometrů severovýchodně od města. Navíc vyslal do Mannerheimova štábu vojenského vyslance, plukovníka Borovského, který když viděl, jak se mají zajatí ruští vojáci, rozhodl se přejít na stranu Bílých.⁵⁶

Postup na Tampere tak začíná 16. března, čemuž předchází například zajištění železnic a obsazeních dopravních a transportních cest k Tampere a Helsinkám. Daří se tak narušovat přesun vojsk v prostoru jezera Näsijärvi a dochází k obklíčení Tampere dne 24. března. Z městských ruin se stane jedno velké bojiště, kde se bojuje dům od domu, jak popisuje ve svých pamětech Mannerheim. „*Doufal jsem, že se koncentricky útočícím jednotkám podaří rychle vniknout do města a dosáhnout kapitulace bez většího krveprolití. Takovýto útočný manévr byl také stanoven v rozkaze z 24. března. Boje 25. a 26. března zatím ukázaly, že dobytí Tampere bude daleko těžší, než se předpokládalo. Jednotky byly příliš vyčerpány, než aby se mohly vrhnout do boje proti palebně silnému nepříteli, který se opevnil v kamenných domech a vytvořil kolem města silné obranné postavení.*“⁵⁷ Jakékoliv snahy o vyjednávání skončily fiaskem, neboť rudí komisaři

⁵³ RICHTER, s. 97.

⁵⁴ Tamtéž, s. 98.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž, s. 100.

⁵⁷ Tamtéž, s. 116.

rozhlašovaly, že Bílí střílí zajatce, což se, jak jsem popsal výše, stávalo zcela běžně. V tomto případě, však platil zvláštní Mannerheimův rozkaz: „*Při dobytí Tampere se musí přísně dbát na to, aby se s nepřáteli, kteří se vzdají, zacházelo jak os válečnými zajatci a nepřipouštělo se žádné jednání poškozující čest Finska...*“⁵⁸. Tampere padlo 6. dubna a předznamenalo tak výsledek celé války. Ztráty Rudých činily 2000 mrtvých, mezi kterými byl i velitel H. Salmela, a 11 000 zajatých příslušníků Rudé gardy. I zde došlo k incidentu, kdy někteří Rudí zajatci byli zastřeleni na místě bez jakéhokoli soudu, ostatní byli transportováni do jejich domovů, kde byli odsouzeni.⁵⁹

6.3 Třetí fáze

O podporu, žádal Vaaský parlament Švédsko od počátku války, stejně tak i Německo. Švédsko se však odmítlo připojit. Jediný prapor dobrovolníků, čítající více než 700 mužů byl vypraven a byl rozložen mezi Mannerheimovými jednotkami. Země však organizovala humanitární pomoc pro Bílé Finsko. Ve druhé polovině února byl vyslán švédský expediční sbor na Ålandské ostrovy, aby zde ochránil místní obyvatelstvo před ruskými jednotkami. Rusové ustoupili a Finové byli odzbrojeni. Švédská vláda se hájila tím, že je místní požádali o pomoc a jejich účel na ostrovech má čistě humanitární účel. I přesto obě Finska, Německo i Rusko tuto akci odsoudili. Po příjezdu německého sboru na ostrovy se švédské oddíly do května 1918 stáhly. Švédsko se tedy ukázalo jako nespolehlivý partner a hledání pomoci v zahraničí se tak logicky zaměřilo na Německo.

Již začátkem března se Svinhufvud, který se skrývá v Berlíně, obrací prostřednictvím velvyslance Edvarda Hjelta na německého císaře Viléma II. Jednání však probíhala bez vědomí Vaaského parlamentu a bez souhlasu Mannerheima. Hybným momentem se stala Brest-Litevská dohoda, neboť v ní bylo uvedeno, že se ruské jednotky mají stáhnout z Finska. Zatímco politická scéna v Německu byla proti oficiálnímu vyslání jednotek, armádní velení bylo jednoznačně pro. Polní maršál Paul von Hindenburg dokonce prohlásil: „*Finsko a Ukrajina jsou přirozenými spojenci Německa proti Velké Rusi nejen v konci války, ale i v míru.*“⁶⁰ 7. března uzavírá Svinhufvud, s posvěcením Vaaského parlamentu, smlouvu s císařským Německem, kde se Německo zavazuje pomoci Finsku v boji proti Rudé revoluci vysláním expedičního

⁵⁸ Tamtéž, s. 117.

⁵⁹ JUSSILA, s. 111.

⁶⁰ JUTIKKALA, s. 231.

sboru, který bude podřízen finskému velení, jmenovitě generálu Mannerheimovi⁶¹ a výměnou za to, Finsko se zavazuje podřídit svoji vnitřní i zahraniční politiku, jakožto i své hospodářství, německým zájmům, čímž zajistí Německu monopol ve finském exportu. Poskytnutí pomoci však Německo stálo výdaje čítající 127 milionů finských marek.⁶²

Předvoj expedičního sboru dorazil již koncem února na Ålandské ostrovy. Odtud se pak hlavní síly vylodily mezi 3. – 5. dubnem v přístavu Hanko na jihozápadě země. Tyto hlavní síly čítaly na 11 000 mužů, přičemž druhé vylodění u Loviisy, které proběhlo 7. dubna⁶³, čítalo na 3000 mužů, kteří měli za úkol dobýt Lahti, což se po dvou týdnech povedlo.⁶⁴ Hlavní směr úderu byl na východ země, směrem k hlavnímu městu Helsinkám. Helsinky padly 13. dubna, avšak výbor finského lidu a velení Rudých gard bylo evakuováno ještě předtím než bylo město dobyto. V čele Rudých byl diktátor Manner a v čele ruských dobrovolnických vojsk plukovník Svěčnikov⁶⁵.

Poté co padlo Tampere i Helsinky, byl čas na plánování závěrečného útoku na Vyborg, bašty Rudých, kam se uchýlilo i vedení výboru finského lidu a zbytek věrných revoluci. 25. dubna se diktátor Manner se svými věrnými rozhodl opět opustit bojující jednotky a prchnout do Petrohradu. 28. dubna se Bílí dostávají na západní předměstí Vyborgu. Ústup a zprávy o pádu Vyborgu způsobily mezi řadami Rudých gard zmatek a paniku. Plukovník Svěčnikov vzpomíná: „Zpočátku se náš útok rozvíjel úspěšně. Obsadili jsme stanici Ollila a Rajvola a zdálo se, že pronikneme k severozápadu. Ale to byly zřejmě poslední, a přitom beznadějně pokusy, protože finské rudé oddíly neprojevovaly už dostatečnou vytrvalost, a dokonce svévolně v noci bez jakéhokoli tlaku opustily výše uvedené stanice.“⁶⁶

Válka se zdála být u konce, jednotlivá ohniska odporu pomalu pohasínala a jak postupovala Bílá armáda směrem k západu, zbývalo již poslední ohnisko v Karelské šíji, pevnost Inno. Po obležení a vyjednávání, pevnost 15. května 1918 kapitulovala.

⁶¹ Realita je však jiná, německý expediční sbor postupuje prakticky nezávisle na finských jednotkách. Velením sboru je pověřen generálmajor hrabě von der Goltz.

⁶² RICHTER, s. 121.

⁶³ V knize RICHTER *Hranice placená krví: Sovětsko-finské války*, se však na straně 125 uvádí datum 19. dubna.

⁶⁴ JUSSILA, s. 119.

⁶⁵ RICHTER, s. 123.

⁶⁶ Tamtéž, s. 133.

Tím dochází ke konci osvobozené války a války proti rudé sociální revoluci. 16. května se konala v Helsinkách slavná vojenská přehlídka, kterou vedl sám generál Mannerheim, a právě 16. květen byl od té doby až do druhé světové války oslavován jako Den nezávislosti.

6.4 Výsledky občanské války

Na konci války se počet zajatých Rudých vyšplhal na 80 000, přičemž nejméně 12 000 zemřelo v zajateckých táborech na následky špatného zdravotního stavu, hladu a nemocí.

Již během května začaly vznikat Tribunály velezrady, kterých vzniklo na 145, aby se vypořádaly s Rudými zajatci. Tyto tribunály odsoudily 67 788 Rudých a vyneslo 555 rozsudků smrti, z nichž byla vykonána polovina. Vyřčeno bylo více než 60 000 různých podmínek uvěznění, z nichž dvě třetiny tvořily tresty do maximální výše trestu tří let za mřížemi. Při změně zákona z června 1918, se z vězení na podmínku dostalo zhruba 40 000 uvězněných a na podzim téhož roku byla většina omilostněna. I tak ke konci roku 1918 stále bylo za mřížemi 6 100 Rudých.⁶⁷

Celkové ztráty činí na obou stranách zhruba po 3000⁶⁸ lidských životů. Bohužel se do těchto ztrát nezapočítávají výše zmíněné masakry a Rudé či Bílé terory. Reálně si tedy tento tříměsíční konflikt vyžádal přes 28 000 mrtvých, přičemž pouze 20–25 % bylo aktivně bojujících.⁶⁹ Zajímavý je třídní původ mrtvých v jednotlivých táborech. Zatímco na straně Rudých, logicky největší skupinu padlých tvoří dělníci, téměř 63 %, na straně Bílých jsou to ze 45 % farmáři a vlastníci půdy – pachtýři.

Pro válku ve Finsku se užívá mnoho označení, například osvobozené, revoluční, třídní či občanská. Všechny označení vycházejí z aspektů, která tato slovní spojení dodržují. Například osvobozené války, kterou vyhlásili Bílí, se chápe jako válka za úplnou nezávislost Finska na Rusku, čehož se dosáhne až v tzv. *kmenových*

⁶⁷ JUSSILA, s. 111-113.

⁶⁸ Číslo se silně rozchází od 3000 až po 10 000 (na straně Rudých). Počet zhruba 3000 obětí vychází z PAASIVIRTA, s. 145.

⁶⁹ PAASTELA, s. 64.

válkách mírem v Tartu, v roce 1920.⁷⁰ Termín revoluční válka zavedli zase Rudí, neboť revoluce jako taková skutečně proběhla, když sesadili vládu a svrhli parlament. Pojem třídní válka, je zase brán z pohledu marxistického hlediska rozdělení společnosti. Viz. statistiky uvedené výše, které dokládají procentuálně rozložení obyvatelstva a jejich původu v počtu padlých a účastníků ve válce. U Rudých převažují dělníci, zatímco u Bílých majitelé pozemků a lidé ve státních službách. Válka občanská to taktéž rozhodně byla, neboť proti sobě stáli v převážné většině obyvatelé jednoho národa. Pestrost označení války na jaře roku 1918 ve Finsku jasně dokazují, že vždy záleží na úhlu pohledu, jímž na část konfliktu shlížíme. Všechny termíny jsou odpovídající, ale ani jeden z nich nedokáže absolutně vyjádřit podstatu a fakt tohoto velmi krvavého a krutého konfliktu.

7 Monarchie nebo republika?

Tato otázka velice silně rezonovala v politických kruzích po celý rok 1918. Při vyjednávání s Německem o vojenské pomoci, velvyslanec Finska v Berlíně Edvard Hjelt nepřímou naznačoval možnost těsnějšího propojení s Finskem a možném nástupnictví na finský trůn pro syna císaře Viléma II. – Oskara.⁷¹ Vyjednávání o panovníkovi začalo 15. května 1918, kdy se poprvé od začátku války sešel parlament v počtu 84 poslanců. Chyběla prakticky celá sociální demokracie, které patřilo před válkou 92 mandátů. Na čtyřicet jich prchlo do Ruska a padesátka byla zajata Bílými, přičemž pět z nich bylo ihned popraveno a ostatní čekali na vynesení trestu v táborech pro válečné zajatce. Jediný bývalý senátor za sociální demokraty Matti Paasivuori byl uznán za způsobilého reprezentovat hlas lidu.⁷² Parlament nyní čítal 111 členů, a v literatuře je označován jako *kostrč*⁷³ avšak v tomto počtu parlament setrvává po dobu devíti měsíců, do voleb v březnu 1919. V tomto složení parlamentu, kdy chyběla nejvýznamnější levicová strana, byly jakékoliv levicově orientované návrhy a politika nere realizovatelnými.

Vraťme se však k otázce státního zřízení. 18. května 1918 je usnesením senátu vložena dočasná moc do rukou předsedy dosavadní vlády Svinhufvudovi. Ten se stává

⁷⁰ JUSSILA, s. 113.

⁷¹ RICHTER, s. 138.

⁷² JUSSILA, s. 121.

⁷³ Tamtéž.

prvním regentem⁷⁴, který jmenuje novou vládu v čele s ministerským předsedou Juho Paasikivim. Jelikož je většina monarchistická, nic nebrání zahájení přípravy k volbě krále podle § 38 Zemského zřízení Gustava III. z roku 1772.⁷⁵ Hlavní zastánci monarchie v parlamentu byli Starofinové, v čele právě s Paasikivim, zatímco pro republikově orientovaní politici byli především Agrávníci, které vedl Santeri Alkio. Z pohledu vládní podpory byl lídrem monarchisticky smýšlejících politiků Svinhufvud, a za republikány K.J. Ståhlberg.⁷⁶ Podporu měla vláda i mezi obyvatelstvem, které věřilo, že v podmínkách monarchie se stabilizuje a posílí vláda, která by mohla ustát možné budoucí pokusy o převrat, respektive jim zavčas moci předejít. Silící názor zavedení monarchie měl i generál Mannerheim, jenž mimo jiné na vítězné vojenské přehlídce prohlásil: „*Armáda považuje za své právo otevřené projevit naději, že vytvořením společenského systému a vládní autority budou dány záruky bránící opakování takových poměrů, z nichž se naše země právě osvobodila...Naši padlí žádají, aby jejich oběť nebyl marná.*“⁷⁷

Vyjednávání s Německem však nebylo jediné rozhodnutí, které nový parlament schválil. Paralelně s tím probíhá hlasování o důležitém zákonu, jež osvobozuje pachtýře, vlastníky půdy. Zákon byl v říjnu 1918 přijat 104 hlasy pro a pouze dvěma proti. Znamenalo to tedy, že nájemci si mohli odkoupit svoje pozemky za cenu, kterou tyto pozemky měly v roce 1914, což činilo zhruba jednu desetinu ceny současné. 123 000 pachtýřů, farmářů a nájemců půdy se tak stalo nezávislými a soběstačnými vlastníky lukrativních pozemků. Zákon je později napaden, neboť někteří pachtýři, kteří bojovali na straně Rudých a byli uvězněni nemohli odkoupit svoje pozemky. Tato možnost jim byla umožněna následující rok v létě, díky změně legislativy a politické orientace země.⁷⁸

Německo souhlasilo se zaštitěním Finska a dosazením panovníka na finský trůn. Vzhledem k čerstvé nezávislosti a možné politické nestabilitě však císař Vilém II. odmítá na trůn dosadit svého syna Oskara a navrhuje v srpnu 1918 na tento post svého pětapadesátiletého švagra prince Fridricha Karla Hessenského. K jeho korunovaci však

⁷⁴ Regent je označení, které prosadily monarchistické strany v parlamentu. Republikáni chtěli zavést označení dočasný prezident, ale neuspěli.

⁷⁵ RICHTER, s. 138.

⁷⁶ JUSSILA, s. 124.

⁷⁷ JUTIKKALA, s. 233.

⁷⁸ JUSSILA, s. 122.

nikdy nedojde, neboť se blíží konec války a Německo se ocitá na straně poražených mocností. Současně s tím se finská vláda musí obrátit na západní mocnosti, neboť hrozilo že by se mohla finská nezávislost anulovat poválečnými dohodami. Svinhufvud se proto obrací na Mannerheima, který již v květnu 1918 rezignoval a stáhl se do ústraní a odcestoval do Stockholmu. Mannerheim tedy jedná nejprve privátně a pak i jako pověřenec vlády v Paříži a Londýně. Zde se setkává například s britským ministrem zahraničí Balfourem, ministrem války Milnerem a podtajemníkem lordem Hardingem of Penhurst, od něhož posléze získává příslib uznání finské nezávislosti a pomoc při vyjednávání o osudu Ålandských ostrovů.⁷⁹ Jednání probíhají mezi listopadem a prosincem. Výsledkem je odstoupení Svinhufvuda 12. prosince, novým regentem je jmenován Mannerheim, 14. prosince Fridrich Karel odmítá finskou korunu a 16. prosince poslední německá vojska opouští Helsinky.⁸⁰

Zájmem západních velmocí nyní je, pokud možno odstranit německý vliv z finské politiky i života běžných občanů. K tomu napomáhá i dvoustrupňová dohoda mezi USA a Finskem, jež zajišťuje dodávky potravinové pomoci, začátkem prosince. Maximální měsíční export, který USA dokázaly zajistit bylo 10 000 tun obilí, 2000 tun vepřového, 1000 tun mléčných výrobků a dalších 1000 tun cukru.⁸¹

7.1 Republikové zřízení a první volba prezidenta

Změna kurzu zahraniční politiky Finska a jeho státního zřízení na republiku místo monarchie, měly za následek restrukturalizaci parlamentních stran. Starofinové a část Mladofinů vytvoří 9. prosince 1918 nový volební blok pod názvem Národní koalice.⁸² Politické smýšlení je konzervativní, cílem je zabezpečit zemi po občanské válce, vytvořit silný parlament a vládu, ale stále podporuje myšlenku monarchie, i když už bez německé participace. Opakem je Národní pokroková strana, která vzniká o den dříve, tedy 8. prosince 1918. Ta je silně liberální, výrazně pro republiková a snaží se o zaplnění pomyslných příkopů ve společnosti, které vznikly v průběhu války díky rozdělení obyvatel na rudé a bílé. Agrární unie byla rovněž pro republiková, zatímco Švédská strana si přála zavedení monarchie, neboť díky vyloučení možného německého

⁷⁹ RICHTER, s. 146.

⁸⁰ JUSSILA, s. 125.

⁸¹ PAASIVIRTA, s. 164.

⁸² JUSSILA, s. 126.

panovníka na finském trůnu, doufala v obrácení pozornosti a hledání nového panovníka právě ve Švédsku. Poslední velkou stranou tak zůstává sociální demokracie.

Jak bylo uvedeno výše, většina bývalých poslanců a senátorů byla zavřená nebo emigrovala do Ruska. Avšak našli se i jedinci, jako například Väinö Tanner, kteří se distancovali od sociální demokracie v lednu 1918 a zůstali neutrálními a emigrovali. Tanner pobýval ve Švédsku a Dánsku, kde sepsal *Kodex sociálního demokrata*⁸³ a v němž se distancuje od lidí, kteří způsobili válku a slibuje, že: „*Nová Finská sociální demokracie bude vypadat jako ta na Západě.*“⁸⁴ Tanner je v prosinci 1918 na sjezdu sociální demokracie zvolen jejím předsedou. Následně jsou odsouzeni a vyloučeni ze strany lidé, kteří zahájili povstání i ti, kteří ideologicky již nesouhlasí se směřováním nové sociální demokracie. Strana získává na přelomu let 1918-1919 v komunálních volbách téměř třetinu hlasů a dostává se opět do popředí.

Tato vnitřní reforma sociální demokracie se nelíbila Finské komunistické straně, která, jak je uvedeno výše, byla založena 29. srpna 1918 a jejímž zakladatel byl O. V. Kuusinen. Nejprve se pokusí infiltrovat stranu, aby ji destabilizovali, což se nepodařilo, jelikož byl Tanner zvolen předsedou. Druhým pokusem je založení Finské sociální dělnické strany, stává se tak v květnu 1920, avšak ani tato strana není zcela pod kontrolou exilových komunistů.⁸⁵

Průlomové volby se konaly 1. a 2. března 1919. K všeobecnému překvapení volby vyhrála sociální demokracie se ziskem 80 mandátů, tedy jen o 12 méně než ve volbách v roce 1917. Druhou nejsilnější stranou se stává Agrární unie, která posílila o 16 mandátů a celkem tedy obsadila 42 křesel. Národní koalice a Národní pokroková strana nezískali tolik hlasů, kolik očekávali, především pro Národní koalici, která získala 28 křesel, zhasly veškeré naděje na možnost znovu projednání zavedení monarchie. Národní pokroková strana získala 26 křesel a Švédská strana 22 křesel. V parlamentu tak byly síly rozloženy zhruba v poměru 3:1 pro republikány. Jmenována je nová vláda a ministerským předsedou Kaarlo Castrén. Ministrem zahraničních věcí je jmenován Rudolf Holsti, který je výrazně pro západní.⁸⁶ Poválečná Evropa a atmosféra,

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ PAASTELA, s. 73.

⁸⁶ PAASIVIRTA, s. 172.

kteřá zavládla jak na domácí, tak zahraniční politické scéně byla k zavedení monarchie zcela nevhodná a prakticky nemožná. Nyní již nebylo sebemenších pochyb o nastolení republiky.

Důležitým úkolem nového ministra zahraničí Holstiho bylo zajistit na jednání v Paříži projednání otázky nezávislosti Finska. Vytrvalým jednáním s Británií a Spojenými státy dosáhne sepsáním memoranda prezidentu Wilsonovi, které dostává 26. dubna 1919. V Paříži se jedná i o uznání nezávislosti Polska a Československa, a právě při této příležitosti se jedná i o Finsko. Problém však nastal v tom, že nezávislost Finsko vyhlásilo již v prosinci 1917 a *de iure* nemohlo být znovu uznáno. Nešlo také ignorovat fakt, že Finsko mělo výraznou, byť krátkou, zahraniční politiku orientovanou silně pro německy. Nakonec se však západní mocnosti rozhodly uznat Finskou nezávislost a tento akt stvrdily 3. května 1919.⁸⁷ Velká Británie dodrží svůj slib a 6. května 1919 uznává nezávislost Finska, Spojené státy tak činí o den později. Francie, která uznala nezávislost již v lednu 1918, avšak zpřetrhala diplomatické styky na nejvyšší úrovni kvůli finské spolupráci s Německem, opět obnovuje tyto vztahy a po osmnácti měsících od vyhlášení nezávislosti je Finsko oficiálně uznáno a přijato mezi západními velmocemi.⁸⁸

Nová vláda v čele s Castrénem v květnu 1919 předkládá návrh ústavního zákona, podle kterého se z Finska má stát republika. Předmětem sporu mezi levicí a pravicí v parlamentu se stala otázka role a pravomocí prezidenta. Zatímco pravice podporovala prezidentský systém podle vzoru Spojených států amerických, levice trvala na parlamentním systému a roli prezidenta pouze jako reprezentativní funkci. Nakonec došlo ke konsenzu a prezident disponoval většími pravomocemi než například prezidenti nově vzniknuvších států ve Střední Evropě, ale již nedisponoval takovými pravomocemi jako prezident Spojených států amerických, Francie či panovníci v monarchistických zřizováních na západě Evropy.⁸⁹

Volbu prezidenta měli provést volitelé, avšak první volba prezidenta proběhla na půdě parlamentu, což se nelíbilo pravici, konkrétně Národní koalici a Švédské straně,

⁸⁷ Tamtéž, s. 174-175.

⁸⁸ JUSSILA, s. 128.

⁸⁹ JUTIKKALA, s. 236.

avšak v parlamentu nedokázali vystupovat jednotně a Národní koalice přehodnotila svůj postoj k této volbě a dospěla k názoru, že je tato volba urgentní a v parlamentu nakonec podpořila republikánskou ústavu. Stalo se tak 21. června 1919 a hlasování dopadlo 165 hlasy pro návrh a pouze 22 hlasy proti návrhu.⁹⁰

Regent Mannerheim dostal tento návrh k podpisu 10. července. Byly na něj vyvíjeny nátlaky, aby se vzepřel parlamentu a zůstal ve funkci regenta a později i prezidenta, na jeho podporu vystupovala jak Národní koalice, tak i Švédská strana. Pod tlakem byl od tzv. *aktivistů*⁹¹ a to hlavně od svého pobočníka z dob občanské války Kaie Donnera, který Mannerheima chtěl donutit, aby se postavil favoritovi prezidentské volby Ståhlbergovi a podniknul vojenský výpad na Petrohrad, spolu s vojsky bělogvardějců, Rusy, kteří se pohybovali na sporném území Karélie. Mannerheim však tlakům odolá a zachová se jako skutečný státník, vědom si své historické zodpovědnosti vůči národu a 17. července 1919 podepisuje ústavu. V prezidentských volbách, které se konají 25. července 1919 stojí proti sobě kandidát Národní pokrokové strany, Agrární unie a sociálních demokratů, profesor práv a předkladatel návrhu ústavního zákona K. J. Ståhlberg a kandidát Národní koalice a Švédské strany generál a regent C. G. Mannerheim. Výsledkem bylo zvolení Ståhlberga prezidentem v počtu hlasů 143 ku Mannerheimovým 50 hlasům.

8 Územní spory

8.1 Karélie

Otázkou rovněž zůstávala možná vojenská intervence zahraničních vojsk, protože situace na východě Karélie byla nevypočitatelná. Právě otázka obsazení východní Karélie a zvláště pak tzv. *Dvinské Karélie*⁹² se jednala s Německem, neboť anglická expedice do Murmansku podnikla zlobu a hněv finského lidu a vyvolala v nich pocit náklonosti ke svým *bratrským Karelům za hranicemi*⁹³. Spor o Karélii nebyl pouze interní záležitostí Finska, což si uvědomovali i politici a představitelé země, včetně regenta Mannerheima. Konflikty, které se v této oblasti mezi lety 1918-1922 uskutečnily jsou označovány jako tzv. *heimosodat* neboli kmenové války. Etnický problém

⁹⁰ JUSSILA, s. 129.

⁹¹ Později na přelomu 20. a 30. let z jádra těchto aktivistů vznikne hnutí Lapua.

⁹² JUTIKKALA, s. 235.

⁹³ Tamtéž.

zakořeněný v oblasti již od 19. století, který byl umocněn vypuknuvší válkou měl za následek vytváření organizací a spolků, které na jaře 1919 podporovali a žádali o aktivní finskou účast ve sporu a překročení hranice Karélie. Právě tento možný zásah Finska by však zanechal velice výraznou stopu v mezinárodní diplomacii. V oblasti Karélie totiž působil bělogvardějský sbor pod velením generála Judeniče, který zde operoval proti bolševikům a připravoval se na útok na Petrohrad. Avšak, aby byl útok úspěšný, potřeboval pomoc Finska a vojenskou podporu generála Mannerheima. Ten však, ještě před jmenováním nového prezidenta, spojoval případnou angažovanost Finska v útoku na Petrohrad, s uznáním nezávislosti bělogvardějci, což admirál Kolčák, hlavní představitel bělogvardějců, odmítl. Zvolením Ståhlberga svitla Judeničovi naděje a prosil ho o vyslání finské armády na pomoc v boji proti bolševikům a k útoku na Petrohrad. Generál Mannerheim, poté co odstoupí z funkce regenta odmítá převzít velení armády a stahuje se do ústraní, avšak ještě předtím zasílá prezidentu Ståhlbergovi dopis, ve kterém ho vybízeli, aby podpořil Judeniče v útoku na Petrohrad. „*Osud Petrohradu je nyní v rukou Finska.*“⁹⁴ Prezident není proti, ale trvá na podpoře západními velmocemi. Ty jsou však velice obezřetné k odsouhlasení přímého vojenského konfliktu, neboť mají stále v živé paměti tragédie první světové války. Útok Judeniče je tak odražen a sám Lenin později přiznává, že případná pomoc finské armády by zřejmě měla za následek pád Petrohradu a tím pádem i celé bolševické revoluce.⁹⁵

V oblasti Murmansku se ještě za občanské války vytvořila tzv. *murmanská legie* z příslušníků finských Rudých gard, kteří prchli z Bílého Finska a z pracovníků železnice v oblasti Murmansku. Zde bojovala proti Bílým, kteří chtěli dobýt Murmansk a zajistit přístup k Bílému moři. Ovšem to se nepodařilo, i proto, že britský expediční sbor Murmansk dobyl. Legie měla zhruba 1200 členů a mezi jejími veliteli byl Oskar Tokoi, který byl jmenován plukovníkem britského námořnictva. Po rozpuštění legie na jaře 1919 byli všichni legionáři omilostněni a byl jim umožněn odchod do zahraničí, což byla jedna z podmínek Británie a Spojených států amerických při uznání nezávislosti Finska. Tokoi a dalších dvacet spolustraníků emigrovalo do Kanady či Spojených států amerických.⁹⁶

⁹⁴ Tamtéž, s. 237.

⁹⁵ RICHTER, s. 149.

⁹⁶ JUSSILA, s. 123.

Velice napjatá situace byla kolem oblastí Repoly, Porajärvi a Petsamo. První dvě jmenované oblasti se nacházejí severně nad Ladožským jezerem a Petsamo je část Murmanské oblasti, ze které je však přístup k moři. Repola se stala součástí Finska již za dob občanské války, při tzv. *Dvinské expedici* a obyvatelé této oblasti si přáli připojení k Finsku. Při tzv. *Aunuské expedici* v dubnu 1919 a ačkoli postup směrem k městu Kem a dalším městům Aunus, Lotinanpelto či Prääsä probíhal dobře a podařilo se tyto tři města dobýt, oblast Petroskoi již ne. Jediným úspěchem této expedice bylo připojení oblasti Porajärvi. O stažení vojenských jednotek z této oblasti se rozhodlo v srpnu 1919.⁹⁷ Nutno podotknout, že se Finská armáda prakticky bojů neúčastnila, stejně tak Ruská armáda, která do oblasti žádné významnější vojenské posily nestahovala, protože měla problémy v Polsku. Na straně Finska se těchto operací účastnili dobrovolníci, popřípadě bývalí vojáci, kteří již u armády nesloužili.

Celý spor se nakonec řeší v Tartu od června do října 1920. Finská delegace v čele s Paasikivim odjela se silným mandátem vyjednávat podmínky uzavření míru tzv. pokračovací války, respektive válek kmenových. Finsko předložilo následující územní požadavky: „*hranice povede od Ladožského jezera až k Bílému moři přes Oněžské jezero...*“⁹⁸ což znamenalo, že by Finsko zabralo celý Kolský poloostrov, včetně Murmansku. Rovněž požadovalo autonomii gubernií ve východní Karélii. Při jednání se Finsko spoléhalo na podporu západních mocností, stejně jako Polsko, ale tak se nestalo. Rusko odmítlo veškeré požadavky a argumentovalo již existující formou autonomie východní Karélie formou tzv. Karelské dělnické komuny, kterou vedl jeden ze zakládajících členů Finské komunistické strany Edvard Gylling.⁹⁹ Ve zdánlivě neřešitelné situaci zasáhl prezident Ståhlberg, který nakonec připustil myšlenku upustit od podržení si území Repoly a Porajärvi, pokud by Finsko získalo alespoň část z Kolského poloostrova. Toto rozhodnutí příslovečně prolomilo ledy a 14. října byla podepsána rusko-finská část Tartské smlouvy, ve které Finsko odevzdává Repolu a Porajärvi Rusku, které na oplátku přenechává oblast Petsamo finské samosprávě. Od tohoto okamžiku můžeme hovořit o vytváření nových diplomatických styků, byť velice vratkých, neboť otázka východní Karélie stále zůstává velice ožehavým problémem, jak

⁹⁷ PAASIVIRTA, s. 177.

⁹⁸ JUSSILA, s. 138.

⁹⁹ Tamtéž, s. 139.

se konec konců ukáže v letech 1921-1922.¹⁰⁰ Parlament oficiálně schválil výsledek Tartského jednání na schůzi parlamentu 1. prosince 1920 pohodlnou většinou 163 hlasů proti 27, přičemž proti byla Švédská strana. Tým měsíc bylo Finsko pozváno, aby se stalo členem Společnosti národů, stejně jako Polsko a Československo.¹⁰¹

Rozbroje ve východní Karélii v letech 1921-1922 vypukly v říjnu, kdy došlo k ozbrojenému povstání proti Sovětské nadvládě a povstalci se obrátili o pomoc na Finsko, Estonsko a Polsko. Finská vláda nechtěla porušit křehký mír, a proto jen v tichosti podporovala vznik dobrovolnického praporu¹⁰², který čítal okolo 500 mužů a v listopadu 1921 se připojil ke Karelským guerillovým silám, které tou dobou čítalo kolem 3000 mužů. Sovětská vláda toho okamžitě využila a osočila Finsko z porušování dohody v Tartu. Finsko se opět obrátilo na Společnost národů a navrhla zřídit nezávislou komisi, která by ve východní Karélii pozorovala a vyšetřovala události, které způsobila, podle Finska, Sovětská vláda, jež nebyla schopna postarat se o své občany. Ta odmítla veškeré snahy o spolupráci se Společností národů, neboť v ní neviděla nic jiného než jen „nástroj Západního imperialismu“.¹⁰³ Povstání bylo potlačeno za pomoci 13 000 rudoarmějců, kteří do oblasti dorazili ještě před koncem roku 1921. Zbytky dobrovolníků se vrátili zpět do Finska a byly odzbrojeni, aby jim bylo znemožněno znovu zasahovat do vnitřních záležitostí Ruska. Byl to velice vstřícný krok od prezidenta Ståhlberga, který se rovněž zavázal předejít případnému formování nových dobrovolníků.

Poslední krátká potyčka se udála v únoru roku 1922. Do dějin vejde jako tzv. *bůčkové povstání*, protože bývalý Rudý finský důstojník, Jahvetti Moilanen vyzýval na sudu s vepřovým bůčkem své bývalé spolubojovníky z Rudého batalionu, aby se připojil k loupeživým nájezdům za finské hranice. 246 mužů se připojilo k této provokaci, Rusko popřelo jakékoliv propojení s těmito jednotkami a popřelo, že by se za hranice vydala část jejich ozbrojených složek.¹⁰⁴ Za touto událostí stála v pozadí Finská komunistická strana, která vše podporovala. Ministr zahraničí Holsti jednal s ostatními státy, sousedícími se Sovětským svazem, s Litvou, Polskem a Estonskem a

¹⁰⁰ PAASIVIRTA, s. 224.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 227.

¹⁰² Mezi dobrovolníky byli opět bývalí příslušníci horských myslivců, dobře známých z občanské války, kteří bojovali na straně Bílých.

¹⁰³ JUSSILA, s. 139-140.

¹⁰⁴ PAASTELA, s. 232-234.

pokusil se o jakousi obranou koalici proti Sovětům, avšak tato dohoda neprošla ani polským, ani finským parlamentem. Konečný klid na finsko-sovětské hranici nastal tak až v červnu 1922, došlo k zredukování počtu pohraničnicků a odsunu vojáků a techniky z hranic. Finská politika tak nyní směřovala k tzv. politice izolace, avšak ta by Finsko vrhla do politického vzduchoprázdna. Proto se Finsko snaží pevněji zařadit do Společnosti národů, což mu nakonec vynáší tříleté období v letech 1927-1930, kdy se stává jedním ze členů Bezpečnostní rady Společnosti národů.¹⁰⁵

8.2 Ålandské ostrovy

Spor má Finsko i se Švédskem, a to kvůli Ålandským ostrovům. Ostrovy jsou krajní provincií se zhruba 25 000 obyvateli. Skládá se z 6500 ostrovů, přičemž více než 100 z nich je obydlených. V únoru 1918 se na tyto ostrovy dostali suchou nohou finské oddíly, díky tuhé zimě a zamrzlému moři. Švédsko se na základě plebiscitu rozhodlo vyslat na ostrovy své válečné lodě a vojáky. Tím se tak namísto nezištné pomoci dostalo k územnímu zisku, jehož neplatnost nedokázal slabý Vaaský senát, jakkoliv zpochybnit. Mannerheim měl ve Stockholmu možnost tuto velice citlivou otázku probírat přímo s králem Gustavem V., neboť byl pozván v únoru 1919 ke královskému dvoru. Jednání probíhala v přátelském duchu a obyvatelé Švédska Mannerheima vítali jako „*muže, jeho zásluhou byl odražen útok barbarů z východu.*“¹⁰⁶ Rozhovor s králem probíhal následovně: „... *jestliže Finsko pokládá Ålandské ostrovy za integrální součást svého území, neznamená to, že by popíralo právo Švédska dbát o bezpečnost své metropole. Je ochotno mu v tom vyjít vstříc poskytnutím záruky, že Ålandy nebudou moci být využity jako základny pro útok na Stockholm nebo Švédsko. Protože neopevňené Ålandy znamenají nebezpečí pro Švédsko i Finsko, měly by se obě země postarat o jejich obranu.*“¹⁰⁷ Král však tento návrh odmítl a otázka Ålandských ostrovů tak zůstávala nedořešena. Paradoxem bylo, že během války se na ostrovech vyskytovaly malé jednotky všech zúčastněných stran – Rusové, Rudé gardy, Bílé gardy, Němci i Švédové.

Samotní obyvatelé Åland si přáli připojení ke Švédsku, které bez jakéhokoliv upozornění Finska, navrhlo na Pařížské mírové konferenci na jaře 1919 vyřešení otázky Åland referendem. Finská vláda však na tento návrh reagovala tvrzením, že by

¹⁰⁵ JUSSILA, s. 141-142.

¹⁰⁶ RICHTER, s. 148.

¹⁰⁷ Tamtéž.

docházelo k jazykovému útlaku na obyvatele a v květnu 1920 dokonce finský parlament schválil vytvoření Ålandské samosprávy, čímž obyvatelé ostrovů získali mnohem širší spektrum privilegií.¹⁰⁸ Ani to však část obyvatel nepřesvědčilo a stále požadovali připojení ke Švédsku. Finská vláda nakonec obvinila dva lídry těchto separatistických hnutí Juliuse Sundbloma a Carla Björkmana a uvěznila je.¹⁰⁹ Společnost národů na tento konflikt reaguje a vytváří nezávislou komisi, která v květnu 1921 předkládá výsledek šetření, kde mimo jiné uvádí, že ostrovy jsou geograficky neoddělitelnou součástí Finska a obyvatelé nemají právo odtrhnout se od suverénního státu a připojení k státu jinému.¹¹⁰ V konvenci Společnosti národů číslo 255 se uvádí v článku 3: „*Žádná vojenská, námořní či letecká zařízení nebo základny jakožto i vojenská cvičení v této oblasti nemohou být zakládány či uskutečňovány*“¹¹¹ Účastníky a signatáři tohoto rozhodnutí z 20. října 1920 je celkem deset zemí – Finska, Švédsko, Dánsko, Německo, Polsko, Litva, Estonsko, Francie, Británie a Itálie. Bolševické Rusko nebylo k jednání přizváno, ani jako garant smlouvy, zatímco Itálie, ač vzdálená země se garantem smlouvy stala.¹¹² Ålandské ostrovy se tak stávají demilitarizovanou oblastí Finska. Na konci prosince 1921 byli zatčení separatisté propuštěni. Obyvatelé ostrova volí přímo jednoho člena parlamentu, ostatních 199 je voleno v patnácti volebních obvodech.¹¹³

9 Dvacátá léta

9.1 Domácí a zahraniční politika

Od roku 1919 do roku 1930 se volby konaly celkem šestkrát. Pouze v jediném případě, v roce 1929 neztvrdila sociální demokracie, a to pouze o jeden mandát za Agrární unii.¹¹⁴ V roce 1922 se voleb účastnila i Komunistická strana Finska a získala 27 křesel. Avšak v roce 1923 vznesl ministerský předseda Kyösti Kallio obvinění z rozvracení republiky a podněcování revoluce ve Finsku a strana byla rozpuštěna a zakázána, neboť prakticky veškeré pokyny přicházely ze Sovětského svazu a vedení bylo podřízeno Moskvě.¹¹⁵

¹⁰⁸ PESONEN, s. 199.

¹⁰⁹ JUSSILA, s. 137.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ No. 255. *Convention, relating to the Non-Fortification and Neutralisation of the Aaland Islands, signed at Geneva, October 20, 1921*, s. 212-221. Dostupné z:

<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%209/v9.pdf> [cit. 2017-04-12].

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ PESONEN, s. 140.

¹¹⁴ PAASTELA, s. 73.

¹¹⁵ JUTIKKALA, s. 239-240.

Prezident Ståhlberg omilostňoval bývalé příslušníky Rudých gard, v několika vlnách. Chtěl tak pomoci překonat těžké období občanské války a pomoci začlenit tyto lidi opět do společnosti. V prvních letech jeho funkčního období byl rovněž schválen zákon tzv. *Lex Kallio*¹¹⁶, který odškodňoval všechny účastníky občanské války, zaváděl plošné sociální reformy, a především umožňoval lidem bez vlastní půdy, získat alespoň malý pozemek, na kterém mohl hospodařit a odvádět státu daně, popřípadě hospodářské produkty.

V roce 1923 prezident rozpustil parlament, protože část Socialistické dělnické skupiny (komunistů) byla uvězněna, a to navzdory rozhodnutí parlamentu, ve kterém byla ochota setrvat do řádných voleb i v menším počtu než 200 poslanců, to však Ståhlberg, vzhledem k minulosti a tzv. *kostrči* parlamentu v roce 1919 nechce dopustit a ukazuje tak, jaké pravomoci prezident má, a že se je nebojí uplatnit i navzdory parlamentu.

Konají se nové volby na začátku dubna 1924, ačkoliv opět vítězí sociální demokracie, vládu sestaví středopravicové strany v parlamentu, Národní koalice a Agrární unie, které se v různých obměnách střídají u vlád až do roku 1926. S různou pravidelností jsou tyto vlády podporovány Švédskou stranou a sociální demokracií.

Prezidentu Ståhlbergovi končí funkční období na jaře 1925 a hledá se jeho nástupce, jelikož on sám odmítá obhajovat mandát. Kandidátů je několik, Národní pokroková strana nominuje Risto Rytiho, guvernéra Finské národní banky, sociální demokraté Tannera a Národní koalice Huga Suolahtiho, rektora Helsinské univerzity. Agrární unie přišla s nominací Lauri Kristiana Relandera, guvernéra provincie Vyborgu. Z prvního kola postoupili Relander a Ryti. Až třetí kolo však rozhodlo o tom, že volitelé zvolili novým prezidentem Relandera, v počtu hlasů 172 proti 109.

Väinö Tanner byl blízkým přítelem Relandera a i díky tomuto přátelství se sociální demokracie konečně dočkala a v roce 1926 sestavila novou menšinovou vládu. Pro společnost i, zejména pravicové politiky to byl šok, že po necelých osmi letech od války se sociální demokraté opět dostávají do vůdčí role v zemi. Tanner však dokázal,

¹¹⁶ PAASIVIRTA, s. 236.

že se strana dostatečně distancovala od svých straníků, kteří rozpoutali konflikt, například tím, že se 16. května 1927 zúčastnil slavnostní vojenské přehlídky v Helsinkách. Zajímavostí je, že v Tannerově kabinetu zasedla poprvé žena, Miina Sillanpää, jako náměstkyně ministra sociálních věcí.¹¹⁷ Ani vláda Tannera však nepřekonala krizi v roce 1927 a nakonec jí byla vyslovena nedůvěra, kvůli clům na obilí.¹¹⁸

Velkou proměnou prošla i finská armáda. Do roku 1924 se jednotky, mluvící výhradně švédsky¹¹⁹ musely naučit finsky, jinak byly z armády propuštěni. Téhož roku je vytvořena speciální skupina školených důstojníků v Německu, kteří začínají přednášet na vojenské akademii v Helsinkách, Vyborgu, Tampere a je běžnou praxí, že němečtí důstojníci jezdí přednášet do Finska a účastní se i vojenských cvičení.¹²⁰

Finsko se ve své zahraniční politice soustředilo především na podporu Západu, především Británie a Francie, ale její pozornost si vyžádalo i jakési „anti-locarno“, šlo i politiku Sovětského svazu, vůči svým sousedním státům, neboť Sovětský svaz byl politicky izolován, z izolace jej dostala až smlouva s Německem v Rapallo. Finsko, Polsko a pobaltské státy se tak ocitaly v permanentním útlaku ze strany Sovětů, o jejich spolupráci jsem psal již výše, pokud se jednalo o krátkodobou hospodářskou nebo surovinovou výpomoc, jednalo se spíše o výjimky. Sovětský svaz nabídl v roce 1926 pobaltským státům uzavření dohody o neútočení, to ovšem Finsko odmítlo, neboť svoji budoucnost vidělo v podpoře Společnosti národů a ministr zahraničí Holsti prohlásil: „*Je lepší přijmout záruky 55 zemí než jedné jediné.*“¹²¹

Finský export tvořilo v období 20. let z 85 % dřevo a papír. Největšími odběrateli se stala Británie a Německo. Zatímco finský export do Británie tvořil 40 % celkového exportu země, Britský import do Finska měl pouze pětinový podíl z celkového importu. S Německem byla výrazně vyrovnanější bilance. Německo dováželo do Finska více než 30 % z celkového importu Finska, a to zase dováželo do

¹¹⁷ JUSSILA, s. 151.

¹¹⁸ JUTIKKALA, s. 242.

¹¹⁹ Jazyková bariéra nejen v armádě, ale i mezi obyvatelstvem vyvolávala rozpor mezi švédskou menšinou a finskou většinou již od roku 1809. Bilingualita byla parlamentem uzákoněna v červnu 1922.

¹²⁰ PAASIVIRTA, s. 270-287.

¹²¹ JUTIKKALA, s. 248.

Německa lehce pod 20 % svého exportu. Zbytek obchodu probíhal především se sousedními Skandinávskými zeměmi.¹²²

Velice emotivní a vypjatá byla volba v pořadí již třetí finského prezidenta na jaře roku 1931. Kandidát Národní pokrokové strany byl první prezident Ståhlberg, zatímco Národní koalice přišla se Svinhufvudem. Agrární unie již nadále nepodporovala současného prezidenta Relandera, kvůli aféře s hnutím Lapua a rozhodal se poslat do voleb svého předsedu, bývalého ministerského předsedu Kallia. Ten však do druhého kola neprošel, a proto bylo velice důležité, pro koho se volitelé z Agrární unie rozhodnou, zdali pro Svinhufvuda nebo pro Ståhlberga. Pro Ståhlberga hlasovalo celkem 149 volitelů, z řad sociální demokracie, Švédské strany a Národní pokrokové strany. Zvítězil hrdina z dob občanské války, Pehr Evind Svinhufvud 151 hlasy, díky podpoře Agrární unie. Nový prezident ihned povolal ze zahraničí Mannerheima, který se stal novým vrchním velitelem ozbrojených sil a předsedou bezpečnostní rady státu.¹²³

Velká hospodářská krize zasáhla Finsko na konci 20. let a přerušila tak růst ekonomiky, která úměrně stoupala již od konce občanské války. Vrchol, který nastal až na jaře roku 1932, způsobil na trhu práce více než 91 000 lidí bez práce, reálně se však čísla pohybovala daleko výše. Téměř dvě třetiny obyvatelstva bylo závislých na zemědělství a hlavním exportem Finska bylo dřevo, jehož ceny stagnovaly, inflace se zvyšovala a těžba klesala až k historickým minimům. Docházelo k výkupům pozemků, konkrétně mezi lety 1928-1936 došlo k odkoupení zhruba 15 000 farmářských a zemědělských usedlostí.¹²⁴ Stejně jako jinde ve světě i ve Finsku se kvůli krizi dostávají do popředí radikální uskupení levicově i pravicově smýšlející.

9.2 Hnutí Lapua

Radikalizace nejen ve společnosti, ale i v politice je patrná ve Finsku už od poloviny 20. let. Finští komunisté se stále přes hranice snaží vyprovokovat ozbrojený konflikt s radikální pravicí. Tyto snahy jsou kontrolovány z Moskvy a jsou financovány Sovětským svazem. Všeobecně otázka komunismu a možného ohrožení suverenity země komunistickými odnožemi ve Finsku vyvolávala ve společnosti strach. Velice

¹²² PAASIVIRTA, s. 316-320.

¹²³ JUSSILA, s. 161-162.

¹²⁴ Tamtéž, s. 158-160.

napjaté vztahy panovaly v parlamentu, kde se projednával na podzim roku 1929 protikomunistický zákon, který měl usnadnit zákaz a rozpuštění různých organizací, v případě, že by na ně padl jakýkoli stín pochybností. Velice vášnivý projev přednesl člen Národní pokrokové strany a bývalý ministerský předseda Juho Heikki Vennola, ve kterém mimo jiné zaznělo: „*Touží snad parlament po tom, aby byla země nadále oslabována podporováním cizí mocnosti a činností ve prospěch této mocnosti v rámci naší společnosti?*“¹²⁵ Ještě horší situace však nastala v odborech, které byly rozděleny na sociálnědemokratickou a komunistickou část, mezi nimiž se jen těžko hledala shoda. Situace ani nepomohla akce tajné státní policie, která pozavírala týden před Velikonocemi v roce 1928 většinu vedoucích představitelů odnože Finských komunistů, kteří působili v podsvětí. 49 bylo postaveno před tribunál v Turku a odesláni do pracovních táborů.¹²⁶ Situace v odborech tak vyvrcholila a sociální demokraté raději rezignovali na své funkce a založili vlastní Finský ústřední odborový svaz. Existence dvou odborových svazů netrvala dlouho, v červenci 1930 byl svaz vedený komunisty zrušen, ti však založili novou ilegální buňku, která v listopadovém týdnu výročí Velké říjnové revoluce pořádala protestní hladovky kvůli svým uvězněným soudruhům v pracovních táborech.¹²⁷

Zlomovým okamžikem mezi krajní pravicí a levicí se stala událost na konci listopadu 1929 ve městě Lapua v provincii Pohjanmaa. Napadení místní buňky mladých komunistů a roztrhání jejich rudých košil bylo projednáváno v parlamentu, ale předseda vlády Kyösti Kallio oznámil, že pachatele trestat nebude, návrh byl přijat hlasy všech stran, kromě té komunistické.¹²⁸ Došlo k založení organizace Suomen Lukko v březnu 1930, která měla za úkol potlačovat veškeré komunistické aktivity za pomoci zákonných prostředků. Spolu s touto legální organizací se však zrodilo i tzv. hnutí Lapua, které vyslalo své lidi do parlamentu, kde lobbvali za prosazení zákonů, potlačujících veškeré komunistické veřejné činitele. Vlna agrese a antikomunismu, kterou můžeme přirovnat například k tzv. Mccarthismu v 50. letech 20. století ve Spojených státech amerických, se nesla celou zemí a perzekuování a často i fiktivně

¹²⁵ JUTIKKALA, s. 242.

¹²⁶ JUSSILA, s. 153.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ JUTIKKALA, s. 242.

obviňováni byli i veteráni z občanské války, často bojujících za Bílé. Například bývalý prezident Ståhlberg nebo sociální demokrat Väinö Hakkila.¹²⁹

Kalliova vláda v lednu 1930 uzákonila úpravu novely zákony o veřejném shromáždění a bylo možné rozehnat i za pomoci policie jakékoliv shromáždění, které by bylo v *rozporu se zákonem a dobrými mravy*.¹³⁰

Vihtori Kosola, samozvaný vůdce hnutí Lapua, se nikdy netajil používáním síly proti komunistickým, někdy údajným velezrádcům země. Brutální metody a agrese, s jakou hnutí vystupovalo, zcela upozadilo Suomen Lukko.

Vrcholem všech událostí se stal protestní pochod zhruba 12 000 protestujících v Helsinkách v červenci 1930.¹³¹ Pár týdnů před touto demonstrací totiž pod nátlakem hnutí Lapua, které ovlivňovalo a tlačilo i na prezidenta Relandera, se měla projednávat druhá část zákonů, které by vedly k postavení nejen komunistů, ale i jejich odnoží, jako například strany dělníků a malostatkářů nebo strany malofarmářů. K potřebné změně však byla zapotřebí 167 hlasů z 200. Na nátlak hnutí i prezidenta Relandera, odstupuje předseda vlády Kallio a nahrazuje ho Svinhufvud, který se tak opět dostává do aktivní politiky a do vedení země. Prezident rozpouští parlament a volby, které se konají 1. a 2. října 1930 rozhodnou o tom, že středopravicová vláda uhájí svoji pozici a získává pohodlnou dvou třetinovou většinu. Zákony, které se tváří jako obrana demokracie jsou přijaty v listopadu 1930 134 hlasy pro a 66 proti.¹³²

Ukázkou agresivity hnutí Lapua budiž incident, který se stal ve Vaasu. Na konci března 1930 rozmlátili tiskařské lisy místního levicově smýšlejícího tisku *Työn Ääni*. Obviněno bylo 72 lidí. Příznivci hnutí však doslova obklíčili soud a vytáhli a zmlátili místní, mezi kterými byl i parlamentář Asser Salo. Na 254 takto násilně vystěhovaných obyvatel, mezi kterými byli svědci při soudním přelíčení a jejich rodiny byli většinou v autech odvezení na východní hranici Finska a donucení překročit hranici do Ruska.

¹²⁹ Tamtéž, s. 243.

¹³⁰ JUSSILA, s. 154.

¹³¹ PESONEN, s. 59.

¹³² Proti byla celá sociální demokracie, která volby vyhrála a získala právě 66 mandátů.

Při soudním procesu s těmito násilníky se skuteční viníci ztratili ve stovkách příznivců hnutí. Odsouzeno bylo jen malé procento.¹³³

Hnutí Lapua se ještě velice silně bude podílet na domácí politice a pokusí se o jakousi formu státního převratu, dokud nebude v roce 1934 definitivně zakázáno, paradoxně na základě zákona, který samo pomáhalo prosadit v parlamentu.

10 Carl Gustaf Emil Mannerheim

Hned v úvodu této kapitoly nutno poznamenat, že tato kapitola si nedává za cíl zmapovat celý život C. G. Mannerheima, ale pouze jeho etapu, která zasahuje do období od jeho mládí do doby kdy je znovu povolán v roce 1931 prezidentem Svinhufvudem. Není pochyb o tom, že jeho nejvýznamnější role nastává za druhé světové války a po ní, kdy je zvolen prezidentem a sám Stalin má z Mannerheima velký respekt. Zanalyzovat celý Mannerheimův život by si jistě zasloužilo samostatnou práci, neboť je to jedna z nejvýraznějších vedlejších postav druhé světové války, a i nejen proto, jej Finové vyhlásili v roce 2004 největším Finem všech dob.¹³⁴

Mladý Carl Gustaf se narodil 4. června 1867 do velice zámožného a významného šlechtického rodu Mannerheimů. Byl v pořadí třetím synem a získal tak po svém otci, hraběti Carlu Robertu Mannerheimovi, titul barona.¹³⁵ Rod Mannerheimů je sice významný finský šlechtický rod, ale rodným jazykem je švédština. Finsky se tak Mannerheim musí učit, stejně jako několik dalších jazyků, které během svého života ovládne. V patnácti letech nastupuje na Finskou kadetní školu v Hamině, odkud je ale pro nedisciplinovanost vyloučen v posledním roce studia. To tak dokončuje v Petrohradě na soukromém lyceu Nikolajevského jízdního pluku a následně je přidělen do rytířské gardy carevny Marie Fjodorovny a účastní se většiny důležitých přehlídek a událostí, včetně korunovace cara Mikuláše II. v roce 1896.

První opravdu velká vojenská zkušenost pro Mannerheima přichází v rusko-japonské válce v roce 1904, kdy se účastní několika denní bitvy u Mukdenu, kde velel

¹³³ JUSSILA, s. 155.

¹³⁴ *Suuret Suomalaiset*. [online]. YLE, 2004, [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://vintti.yle.fi/yle.fi/suuretsuomalaiset/in_english/

¹³⁵ Někdy se též jako ekvivalent uvádí titul svobodný pán. V mnou studované literatuře se však objevuje jako baron.

jako podplukovník 52. Něžinskému dragounskému pluku. Za svoji statečnost v boji byl později povýšen do hodnosti plukovníka. Do začátku 1. světové války se vypracuje až do hodnosti generálporučíka a je přidělen jako velitel 12. jízdní divize na rumunskou frontu. Tou dobou již Mannerheim pozoruje úpadek morálky a disciplíny ve svých řadách. „*Největší zlo v armádě sovět způsobil vydáním denního rozkazu číslo 1, který nařizoval ustanovení vojenských rad rozhodujících o činnosti vojenských jednotek, rušil vojenské pocty a zdravení nadřízených, rušil vojenské tribunály a trest smrti za velezrádná provinění. Disciplína v jednotkách rychle začala upadat. Vojáci odpírali poslušnost velitelům, svévolně odjížděli na dovolenou nebo jednoduše dezertovali. Koncem dubna dosáhl počet zběhů 1 milion mužů. Na přední linii zavládla demoralizace a masová sbratřování s vojsky nepřítele.*“¹³⁶ Takto na to vzpomíná ve svých pamětech, tehdy již v hodnosti generálporučíka a nově jmenovaným velitelem 6. jezdeckého sboru. Mannerheim v té době stojí před těžkým rozhodnutím, z duše se mu přičí myšlenka komunismu, a proto se vrací do rodného Finska, kam míří po zranění, které si přivodil pádem z koně v listopadu 1918.¹³⁷

V době svého pobytu sleduje situaci ve Finsku a setkává se s představitelem francouzské vojenské mise, generálem Niessellem, aby s ním projednal možné dodávky francouzských zbraní ze skladů v Murmansku. Bohužel neúspěšně.¹³⁸

Mannerheim se stává členem Vojenského výboru, avšak jeho nerozhodnost a neakceschopnost Mannerheimovi doslova pije krev, a proto z něj odchází, při odchodu se ho však přeci jen kdosi zeptal, co navrhuje a Mannerheim odpověděl slovy: „*Pokud pánové můžete, odcestovat na sever ještě dnes nočním vlakem, musíte to udělat. Sever je centrum bílých. Je třeba na místě, které jste zvolili pro štáb armády začít neprodleně s jeho budováním při využití všech pomocných prostředků. Nemůžete-li odcestovat dnes, musíte to učinit nejpозději zítra!*“¹³⁹

Cholerický temperament se k osobě Mannerheima opravdu hodí a jeho slova zapůsobí na všechny přítomné. 16. ledna je vyzván premiérem Svinhufvudem, aby se ujal funkce vrchního velitele ozbrojených složek. Jako první věc povolává zpět do vlasti

¹³⁶ RICHTER, s. 78.

¹³⁷ Tamtéž, s. 79.

¹³⁸ Tamtéž, s. 84.

¹³⁹ Tamtéž, s. 88.

27. prapor horských myslivců, kteří svůj výcvik prožili v Německu, avšak jakoukoli zahraniční pomoc odmítá slovy: „*Já jsem ochoten přijmout funkci vrchního velitel pod jedno podmínkou, že senát nepřijme žádnou ozbrojenou intervenci ani od Švédů ani od Němců. Dobrovolníky a dodávky zbraní bych uvítal, ale svoboda národa, jestli má být trvalá, musí být vykoupena vlastním úsilím a krví svých vlastních synů.*“¹⁴⁰

Velká víra ve vlastenectví a v odhodlání obyvatel, pomohlo pozvednout morálku i těm zbývajícím váhajícím členům výboru a společně se přesouvají na sever země do Vaasu. Současně s tím byla vydána proklamace, v níž senát jmenoval generála Mannerheima vrchním velitelem Ochranného sboru ve Vaasu a tento sbor byl označen za oficiální finské ozbrojené složky.

O průběhu války již bylo psáno výše, avšak i přesto je zajímavá role Mannerheima a respekt vůči svým podřízeným, někteří odmítli přijímat rozkazy od člověka, který finsky pořádně neuměl. Důležitým rozhodnutím bylo obrátit se prostřednictvím velvyslance v Berlíně na vrchního velitele německých ozbrojených složek Ludendorff v otázce importu zbraní do Finska. Mannerheim poslal přímo Ludendorffovi telegram, ve kterém se mezi řádky dá vyčíst první myšlenky sblížení a sbratřování s Německem. „*Prosím, abyste Jeho Veličenstvu císaři Vilémovi tlumočil dík finského národního vojska za to, že Finsko má příležitost získávat z Německa zbraně, které nám umožňují pokračovat v boji za svobodu...*“¹⁴¹ Zároveň se vyjadřuje k vyslání expedičního sboru, kde zdůrazňuje, že se sbor musí podřídit finskému vrchnímu velení, což jak je popsán výše, se na konec nestane a sbor má vlastní velení a jedná téměř na vlastní pěst.

Po vítězné přehlídce v Helsinkách 16. května 1918 je Mannerheim zrazen členy parlamentu a senátu, kteří svoji budoucí zahraniční politiku a budování armády vidí v Německu. S tím však generál nikdy nesouhlasil, a dokonce byl ujišťován, že se tak ani nestane. Uražen tak odjíždí na své sídlo do Švédska, kde je přivítán jako hrdina. Svinhufvud, první regent Finska je však nucen se na Mannerheima obrátit a požádat jej o pomoc při vyjednávání se západními mocnostmi, především s Británií a Francií, kde Mannerheim má svoje známosti a jeho jméno v těchto zemích má svoji váhu. Ve stejné

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž, s 110.

době se do Švédska chystala delegace álandských separatistů, žádajících připojení ke Švédsku. Mannerheim si uvědomil, že jeho milovaná rodná země je na pokraji absolutního zhroucení a rozštěpení. Proto se nakonec rozhodne odcestovat do Helsinek a setkat se s regentem Svinhufvudem, jejichž vztahy byly na bodu mrazu. „*Takže teď vytáhnete svůj trumf*“¹⁴² reaguje Mannerheim na prosbu o pomoc při jednání se západními mocnostmi. V Británii přijetí nebylo nejvlídnější, spory o základnu Petsamo a ohrožení Murmanské železnice vyhloubily mezi Finskem a Británií hluboký příkop a svoji naději tak Mannerheim vkládal do Francie, která podporovala jakékoliv operace proti pomalu roztahujícímu se bolševismu v Evropě a Finsko bylo v očích Francie vzorem hodný následování.¹⁴³

Změna politického kurzu země Mannerheimovi vynesla pozici regenta země a jeho klíčová role nastala v období od června do července 1919. Vypjatá situace v parlamentu, nestabilita a veliká očekávání západu, co se vlastně s Finskem bude dít. Nepodléhá nátlaku aktivistů a 17. července 1919 podepisuje ústavu, ve které se zakotvuje republikové zřízení Finska a v prosinci téhož roku kandiduje jako nezávislý na pozici prezidenta, avšak není zvolen, prezidentem se stává Ståhlberg, na kterého se obrací jako prostředník generála Judeniče, s prosbou o pomoc v boji proti bolševikům v Rusku a v účasti finské armády při útoku na Petrohrad.

Do veřejného života Mannerheim již nezasahuje, na konci dvacátých let však s obavami sleduje nárůst ataků Finských komunistů a neskrývá své sympatie k hnutí Lapua. Při prezidentských volbách v roce 1931, kdy je zvolen prezidentem Svinhufvud, jizvy starých ran mezi těmito dvěma velkými státníky jsou zaceleny tím, že Svinhufvud jako jedno z prvních rozhodnutí, povolává generála Mannerheima z odpočinku a jmenuje jej předsedou rady obrany státu a vrchním velitelem vojsk.

¹⁴² JUTIKKALA, s. 235.

¹⁴³ Tamtéž.

11 Závěr

Cílem této práce bylo zanalyzovat dění ve Finsku v prvních letech jeho nezávislosti a v jeho zapojení do mezinárodní politiky. Práce s některou literaturou byla ztížená, s ohledem například na dobu, ve které ta či ona kniha vznikla a některá literatura se ukázala jako zcela nevhodná nebo přinejmenším po kritickém zhodnocení a analýze obdobného problému v několika dalších pramenech, bylo uváděny informace, ve kterých se přinejmenším většina pramenů shodovala. Pokud se však jednalo o rozhodování, kterého pramenu bude uváděno, vždy jsem postupoval se zhodnocením obou pramenů a případné nesrovnalosti uváděl do poznámek pod čarou, popřípadě přímo v textu analyzoval, v čem se rozcházejí.

Naprosto klíčovým tématem, ovlivňujícím celou práci se ukázal být problém občanské války. Její příčiny, průběh i následky vlastně provází celou práci a nepochybně ovlivňuje domácí politiku až do druhé světové války. Konflikt, který následoval s Ruskem i po skončení občanské války, a který bývá označován jako tzv. kmenové války a je skončen mírem v Tartu, mohl být ovlivněn naprosto jinak, pokud by se finská armáda připojila k jednotkám bělogvardějcům, konkrétně ke generálu Judeničovi a k jeho útoku na Petrohrad. Myšlenka, že by případná účast finské armády mohla pomoci dobýt Petrohrad a možná i ukončit bolševickou revoluci, mi však přišla až příliš utopická, neboť by se tak spousta událostí ve 20. století nemuselo stát. Tuto hypotézu jsem tedy nerozvíjel, pouze jsem ji zmínil, aby si názor udělal každý sám.

Sociální demokracie, která je na vrcholu moci na přelomu let 1917 a 1918, díky níž vypukne občanská válka, zažívá v poválečné době jen krátkodobou krizi. Zanalyzováním vývoje ve Finsku a orientace politiky, která v části národa nemá podporu, zejména v orientaci směrem k Německu, rozhodně mohla ovlivnit fakt, že sociální demokraté získávali i po válce širokou podporu voličů. Jako klíčovým se podle mého názoru stalo zřeknutí se a odpoutání od sociálních demokratů, radikálů, jakými se stal například Tokoi. Sjezd strany a zvolení Väinö Tannera předsedou, který ukázal obyvatelům, jak moc sociální demokracie stojí o druhou šanci, například účastí na vojenské přehlídce v Helsinkách, se strana dokázala očistit.

Spor o státní zřízení, monarchistické, či republikové, byl rovněž důležitým mezníkem, který jsem v práci musel rozklíčovat a objasnit. V některé mnou studované literatuře se totiž přeceňoval vliv Německa na finské politiky při rozhodování o státním zřízení. Vlastní projednávání této otázky opět rozdělovalo společnost a politiky, což mělo za následek utváření nových politických sil, které odpovídajícím způsobem akcentovaly na tento problém. Důležitou roli v celé historii Finska jednoznačně sehrává sociální demokracie, která od samého počátku vítězí ve volbách, a to i po válce, ačkoliv je to právě sociální demokracie, která válku rozpoutá. Poválečná očista sociální demokracie, kterou provedl Väinö Tanner, byla zcela dostatečnou pro obyvatelstvo, a to tak dávalo najevo svoji důvěru sociální demokracii ve všech volbách, pouze jednou jedinkrát se stalo, že sociální demokracie volby nevyhrála, a to v roce 1929, což můžeme přičíst vzrůstajícím tendencím hnutí Lapua, které začíná velice významně působit na politické scéně i mimo ni.

Život Carla Gustafa Mannerheima je všeobecně dobře známý v povědomí laické veřejnosti, a proto nejdůležitějším obdobím bylo znovu zanalyzování doby občanské války a jejích následků, pohledem právě tohoto státníka. Jeho nejvýraznější role však ve finských dějinách přichází ve druhé polovině 30. let, a především v době druhé světové války a těsně po ní, kdy je za svoji celoživotní snahu a lásku k Finskému národu odměněn pozicí prezidenta. Během práce s různými prameny, se ukázalo, že například Mannerheim nikdy pořádně finsky neuměl a potřeboval u sebe tlumočníka, což se může zdát jako nepochopitelné. Jeho cholerický temperament má za následek, že často se svými podřízenými jednal metodou cukru a biče. Nebo jeho spor s regentem Svinhufvudem, který vyvrcholil v otázce vojenské organizace finské armády, přičemž Mannerheim uraženě odchází do ústraní, aby byl nakonec povolán zpět a pomohl tak Finsku začlenit se do Spolčenosti národů a zajistit pro Finsko garanci suverenity i od západních velmocí.

Tato práce však končí rokem 1931 a to hned z několika důvodů. Prvním důležitým mezníkem jsou prezidentské volby, které jsou jedny z nejkontroverznějších za celou historii Finska, výsledky jsou těsné a provází je stín pochybností a možného ovlivňování výsledků voleb, i v reakce na hnutí Lapua a na slábnoucí komunistickou stranu. Zadruhé v této době koncem 20. let a začátkem let 30. je vrcholící hospodářská krize, kterou Finsko zasáhne stejně nemilosrdně a tvrdě, avšak vzhledem k velice

úzkoprofilovému exportu, nejsou její důsledky na zemi tak drastické jako například na Německo. A konečně závěrem, začátkem 30. let začíná Finsko výrazněji inklinovat k Německu a k nacionální pravicové politice a tím se začínají vyostřovat vztahy se Sovětským svazem, čímž začíná další kapitola finských dějin.

12 Seznam použitých zdrojů

Literatura

HEJKALOVÁ, Markéta, *Finsko*, Praha 2003.

JUTIKKALA, Eino, PIRINEN, Kauko, *Dějiny Finska*, Praha 2001.

JUSSILA, Osmo, HENTILÄ, Seppo a NEVAKIVI, Jukka. *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*, Londýn 1999.

KIRBY, David. *A concise history of Finland*, Cambridge 2008.

KIRBY, David, Gordon, *The Baltic world 1772-1993: Europe's northern periphery in an age of change*, Londýn 1995.

MANNERHEIM, Carl Gustaf, *The Memoirs of Marshal Mannerheim*, Londýn 1953.

PAASIVIRTA, Juhani a HERRING, Peter, ed. *Finland and Europe: the early years of independence 1917-1939*, Helsinky 2003.

PAASTELE, Jukka. *Finnish communism under Soviet totalitarianism: oppositions within the Finnish Communist Party in Soviet Russia 1918-1935*, Helsinky 2003.

PAYNE, Stanley G. *Civil war in Europe, 1905-1949*, New York 2011.

PESONEN, Pertti a RIIHINEN, Welfare. *Dynamic Finland: the political system and the welfare state*, Helsinky 2002.

RICHTER, Karel, *Hranice placená krví: Sovětsko-finské války*, Praha 2006.

SALMON, Patrick, *Scandinavia and the great powers, 1890-1940*, Cambridge 1997.

TAUBER, Arnošt. *Skandinávie*, Praha 1964.

VLASOV, Leonid Vasil'jevič. *Mannergejm*, Moskva 2005.

ZWETTLER, Otto, *Přehled dějin Finska a Islandu*, Praha 1984.

Články a studie

CRAIG, Gerrard. *The Foreign Office and British Intervention in the Finnish Civil War, Civil Wars (2000)*, Vol. 3 Issue 3, s. 87–100.

KIRBY, D. G. *Revolutionary Ferment in Finland and the Origins of the Civil War 1917-1918*. *Scandinavian Economic History Review* (1978), Vol. 26 Issue 1, s. 15–35.

LAINOVÁ, Radka. *Občanská válka ve Finsku 1917-1918*. Historický obzor, 1995, 6 (1), s. 7-11.

MANNINEN, Ohto, *Red, White and Blue in Finland, 1918: A Survey of Interpretations of the Civil War*. Scandinavian Journal of History (1978), Vol. 3 Issue 3, s. 229–249.

SCHEINOST, Vojtěch: *Voják a státník Carl Gustaf Mannerheim*. Historický Obzor, 13, 2002, č. 3-4, s. 57-64.

Elektronické zdroje

ÅKERMARK-Spiliopoulou, Sia, „*The Åland Islands Question in the League of Nations: The Ideal Minority Case?*“, Redescriptions 13 (2009), s. 195-205. Dostupné online z: http://redescriptions.fi/media/uploads/yearbooks/2009/Spiliopoulou_2009.pdf

HODGSON, John H. *Communism in Finland: a history and interpretation* [online]. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2015. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=1078386>.

UPTON, Anthony F. *The Finnish Revolution, 1917-1918* [online]. Minneapolis: University of Minnesota Press, ©1980. The Nordic series; v. 3. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10231269>.

13 Resumé

On the 6th December 1917 Finnish parliament declared independence of Finland. That was result of dispute between Russia and Finland which started on the beginning of new century. Population was divided into two ideological groups, communist and revolutionary south – Red and democratic on the north – White. War between these two groups is known as Civil War in Finland that has been since January 1918 to May 1918. The war was very cruel and almost 30 000 people died. After war politicians discussed about the new state system, if Finland will be monarchy or republic. The result was that Finland will be republic and the head of state is the president, the first president of Finland was elected by parliament K. J. Ståhlberg. Next time the president is voted by electors, not by parliament. Important thing is international direction of country, Finland is invited into the League of Nations and the aim of diplomacy is to connect Finland with Western powers. After stabilization of country in the twenties, the question about communism and nacionalism is actual. The new radical movement Lapua was founded in 1929 and the pressure of this movement on politicians resulted in new Amendment of the Constitution.

During all these situations, great statesmen Ståhlberg, Svinhufvund and Mannerheim raised their reputation not only in Finland but also abroad. Mannerheim was elected in 2004 as the Greater Finn through the history.